

CULTURA CREȘTINĂ

Apare, cu excepția lunilor Iulie și August
la 10 și 25 n. a fiecărei luni.

Anul VIII.

Aprilie 1919.

Nr. 7—8

SUMARUL:

SENIOR: O ordonanță de mare însemnătate (incăderea debitelor de spirituoase în Dumineci și sărbători).

Dr. ISIDOR MARCU: Clerul și politica.

Dr. IOAN BALAN: Alegerea episcopilor și a mitropolitului.

Dr. ZENOVIE PĂCLIȘANU: Vechile mănăstiri românești din Ardeal.

INSEMNAȚII: La București (M. Theodorian-Carada).

RUBRICĂ PASTORALĂ: Cuvinte arhieresti pentru dieceza Gherlii.

— Pastorală pe sărbătoarea Învierii Domnului (Senior).

CRONICĂ: Alteța Sa Prințul Carol în Blaj. (Redacția). Chestia

română (ib). Congresul preoțimei gr. cat. române (sr).

Stănta Sofia a uniților! (ib). Unirea bisericilor cre-

știne (ib).

INFORMAȚIUNI SCURTE.

TELEFON.

POSTA ADMINISTRAȚIEI.

Blaj.

Tipografia Seminarului teologic gr.-cat. 213—19.

UNIV. CLUJ
659-192

© B.C.U. Cluj

Tipic Bisericesc

de

Dr. Victor Bojor, Aron Papiu și Ștefan Roșianu

O carte de cel mai mare folos pentru oricare preot de legea răsăriteană, prin care se promovează nespus de mult unitatea cultului public dumnezeesc.

Se vinde cu 7 cor. și se poate avea dela librăria seminarială din Blaj.

CULTURA CREȘTINĂ

APARE, CU EXCEPȚIA LUNILOR IULIE ȘI
AUGUST, LA 10 ȘI 25 n. A FIECĂREI LUNI.

<p>Abonamente: Pe un an: cor. 30. Pe 1/2 an: cor. 15. În Rom. veche lei 30 Numărul: 2 coroane</p>	<p>REDAȚIA: Dr. Ioan Sâmpăleanu, Ștefan Roșianu, Dr. Alexandru Ni- culescu și Dr. Ioan Coltor.</p>	<p>Redacția și Admi- nistrația: •Cultura Creștină, BLAJ.</p>
---	---	--

O ordonanță de mare însemnătate.

(închiderea debitelor de spiriuoase în Dumineci și sărbători)

»Nr. 1547—1919. pref. Cătră toți primarii comunelor, primpretorii de plasă și șefii de poliție, comandantul companiei de jandarmi și toți secretarii cercuali și comunali.

Având în vedere urmările dezastruoase, ce le cauzează consumarea beuturilor spiriuoase asupra populațiunii noastre și mai ales consumarea acestor beuturi în cărciume Dumineca și sărbători, cu cea mai nobilă intențiune de a sâna acest rău, ordonex, după cum urmează:

1. În toate comunele mari și mici cărciumele să fie închise de Sâmbăta, respectiv de prezia sărbătorii, sara la orele 8, până Luni, respectiv ziua următoare sărbătoarei, dimineața la orele 5.

2. Dansurile (jocurile) la cărciumă sunt oprite peste tot.

3. În timpul precizat sub punct 1. al acestei ordonanță consumarea beuturilor spiriuoase în localul cărciumei este interzisă, precum este interzisă chiar și vinderea beuturilor spre a fi duse acasă pe durata serviciului divin.

4. Contravenienții cărciumari se vor pedepsi cu destragerea licenței și amendă în bani până la 500 cor., iar cari vor fi aflați în cărciumă cu pedeapsă până la 100 cor.

5. Aceasta ordonanță intră în vigoare cu ziua de 1 Maiu 1919.

6. Toți primarii comunelor mari și mici sunt obligați a publica aceasta ordonanță în modul cel mai estins; îndată după primire și a o afișa în fiecare cărciumă.

7. Spre a controla împlinirea acestei ordonanțe sunt îndreptățite toate organele administrative, jandarmeria și finanții, cari la fiecare ocaziune de control își vor nota observările în coala de evidență, ce se află în fiecare cărciumă. Iar cazurile de contraveniență le vor raporta primpretorului de plasă competent.

8. Comandantul companiei de jandarmi și direcțiunea finanțelor sunt rugați a instrui în mod corespunzător toate posturile de jandarmi și finanți din județ referitor la controlarea respectării acestei ordonanțe.

9. În cazurile de tot justificate, prefectul județului, la cereri înaintate, pe cale de serviciu, poate da dispensă. Aiud, la 12 Aprilie 1919. — Dr. Pop, prefect.

Am cetit ordonanța aceasta, cea dintâiu de acest fel pe plaiurile aparținătoare fostei Ungarie, am cetit-o cu mulțumirea, care o ai, când, după încercări și opintiri de mai mulți ani, socotite fără valoare, fără rost, ori chiar ridicole, dai de câte un om, care și înțelege și poate și să vrea să-ți ajute efective în drumul de muncă cinstită și de înălțare a neamului tău. Atare om e prefectul județului Alba-Inferioară, dl Dr. Ioan Pop, care în scurta, dar mult cuprinzătoare motivare și în punctele clare ale ordonanței, ce o reproducem în întregime pentru importanța ei, ne arată nu numai o adâncă înțelegere a chestiunii antialcoolice, ci și o mare dragoste pentru cultura, moralitatea și bunăstarea poporului, din mijlocul căruia s'a înălțat însuș

Se vorbește mult de necesitatea reformelor sociale. Se formulează și pretensiuni hotărâte în direcția aceasta. Și cu tot dreptul. Convinge-

rea noastră însă e, că cea mai însemnată și de mai mare urgență reformă este reformarea sufletelor noastre. Fără de aceasta, întreprinderile pentru reformele proiectate vor fi stângenate, îngreunate, eventual chiar sădărnice. Spunem aceasta, fiindcă știe fiecare, că fără moravuri bune folosesc puțin toate legile și toate poruncile, cari se dau în o casă, în o comună, în un județ și în o țară. În drumul reformării proprii însă mai des ne stă, ca piedecă, uzul necumpătat al beuturilor spirituoase, timpirea minții și alcoolizarea inimei, cari au ca urmare morbul, mizeria și diferitele păcate, apoi spitalele, băta de cerșitor și temnițele.

Poporul nostru nu-i un popor stricat. Nu-i bețiv. Prețuiește cumpătul și uneori chiar și abținerea. Are însă o greșală, că în Dumineci și sărbători prea mult petrece în cărciume. În zilele, în cari în chip deosebit creștinii sunt datori, să-și sfințească sufletele, rugându-se mai mult lui Dumnezeu, ascultând sf. liturghie, predica și cateheza, apoi participând la rugăciunile comune; în zile, în cari au timp să-și cultive facultățile intelectuale, cetind cărți și ziare bune, ori ascultând un curs de scris-cetit, ori o prelegere populară, apoi să se îngrijească mai mult de familiile lor și să-și odihnească trupurile oboseite de lucrul greu de peste săptămână: în zilele acele beau mai mult. Atunci se întâmplă mai multe neorândueli, certe și crime, făcând din zilele acele izvoară nu de binecuvântare, de bunăstare și de progres, di de blăstăm și nefericire pentru foarte mulți, distrugându-se atunci averi și reputațiuni, ruinându-se case, nimicindu-se plăceri inocente de ale pruncilor, despuin-

du-se femei de sprijinul gingaș al soților. sporindu-se numărul accidentelor grave, al mizeriilor, al crimelor, al nenorociților și, în nex cu acestea, îngreunându-se în măsură neînchipuită cheltuelile statului. Un fabricant de spirt spune nu de mult, că în mai multe cicle a fost membru la curtea cu jurați, judecând număroase cazuri de crimă, fără să dea vre-unul, în care să nu fi cooperat și alcoolul...

În ordonanța sa, prefectul A.-infer. cheamă în ajutor pentru realizarea unui ideal frumos numai pe subalternii săi, glasul lui însă va avea darul a fi ausit și urmat de toți conducătorii județelor românești, cum și de preoții și învățătorii noștri, cari vor lucra în mod pozitiv, pentruca Duminecile și sărbătorile să reverse asupra poporului binecuvântările economice, culturale, naționale și religioso-morale, pentru cari e instituit repausul dominical.

SENIOR.

Clerul și politica.

Azi toată lumea face politică. Nu e mirare, doară trăim în era democratismului. Statul îl compune poporul, adică totalitatea cetățenilor, și așa fiecare are titlu de drept a-și reclama partea în diriguirea afacerilor comune. În trecut dreptul de a cârmui statele era privilegiul regilor și al claselor numite aristocratice. Azi nu e privilegiu, ci drept și chiar datorința comună a tuturor de a coopera la buna conducere a statului. Apoi, că are unul fiecare priceperea și destoinicia de a guverna, nu vine sub întrebare. Se mângăie cu zicala, că Dumnezeu, cărui îi dă deregătorie, îi dă și pricepere la purtarea ei. Bunul simț îți spune ce să faci în cazuri concrete. Acest bun simț îl poate avea unul fiecare, deci fiecare poate să influințeze și să se valideze în politică, în măsură mai mare sau mai mică după capacitatea sa și după poziția, ce o ocupă în organismul social. Pentru validitatea princi-

piului democratic. În toată deplinătatea vedem, că se restorază tronuri seculare și se prăbușesc instituțiuni milenare. Acest principiu se validează cu forță elementară, măturând și zdrobind tot ce ar cuteza, să-i stea în cale. A combate azi democratismul, ar însemna a te face vinovat de crimă de înaltă tradare. Noi recunoaștem îndreptățirea democrației, căci dacă se impun sarcini publice tuturor, e cu dreptate să li-se acorde în aceeaș măsură și drepturi; doară drepturile și datorințele sunt corelate.

Stând în lumina acestor adevăruri curate, te cuprinde mirarea, când auzi, că unii, când pretind drepturi politice egale pentru toți cetățenii fără deosebire de sex, de lege și de neam, tot atunci voesc să lipsească de atari drepturi clerul. Precum am cetit în ziare, consiliul comunist din capitala actuală Ungarie nu acordă drepturi politice capitaliștilor, preoților, călugărilor, criminalilor și nebunilor. Aberațiunea aceasta de a pune adecă clerul în o categorie cu criminalii și cu nebunii, când e vorba de drepturi politice, e o particularitate caracteristică a comunismului budapestan, de care se lapădă și se infioară fiecare democrat sincer. Cu toate acestea, tendența de a eschide clerul dela afacerile politice și a irea are destui aderenți în zilele noastre. Chiar și la noi se aud voci — deși numai-sporadice, — că clerul să stea depert de afacerile politice. El are un vast câmp de muncă pe terenul religios-moral și cultural. Dacă li mai rămâne timp disponibil, întrebuițeze-l pentru organizarea instituțiunilor filantropice, economice și altor instituțiuni menite a promova bunăstarea parohienilor săi. Acestea sunt compatibile cu chemarea și poziția de părinte sufletesc al poporului. Apoi politica este ingrată. Ea îți cauzează multe neplăceri. Te distrage dela chemarea ta, și nu odată te aduce în conflict cu puternicii zilei și chiar cu proprii tii sufletești.

Dacă la noi Românii veacuri de a rândul clerul, aproape numai singur ne-a apărat, cum a știut și cum a putut, drepturile naționale, luând parte la acțiuni politice, azi — în România mare — har Domnului, avem destui bărbați abili în politică, și așa amestecul clerului e de prisos. Concluzia întregii argumentări este: clerul să-și vadă de biserică și să nu se amestece în afacerile politice. Pretenziunea aceasta însă este nedreaptă și păgubitoare societății.

Dacă democrația proclamă dreptul tuturor cetățenilor de a lua parte la afacerile politice, cum îi poate trece cuiva prin minte, să contesteze acest drept preoților? — Canoanele bisericești, ce e drept, opresc clericii dela purtarea deregărilor civile (Conc. prov. I. Tit. VII. c. II. lit. a), nu-i împedecă însă dela exercițiul drepturilor politice. Legislațiunea civilă acoarde și trebuie să acoarde și clericilor, ca la cetățeni, drepturi politice și le impune și lor datorința de a-le deprinde, când o poștește această binele comun. După legile Ungariei, episcopii erau membrii în casa magnaților; la noi acum episcopii, prepoziții și arhimandriții din poziție sunt membrii ai marelui Sfat național, prin urmare îndreptățiți și chiar îndetorați a se ocupa cu chestiuni politice și a lua parte activă la acțiunile politice.

Să nu pierdem din vedere, că membri clerului constitue clasa mai cultă a societății și atât prin cultură, cât și prin caracterul lor moral ofer cea mai solidă garanță, ca influința politică și-o exerciază în interesul statului și a binelui obștesc. Deci sunt cei mai chieamați a da chiar directivă în politică. Abștinerea clerului dela acțiunile politice ar fi foarte comodă pentru cler, dară ea ar fi în detrimentul poporului și a binelui public peste tot. Când preotul, conducătorul firesc al poporului, se retrage la o parte, poporul ori ajunge un mijloc de exploatare în mâna politiceii de partid, ori cade pradă demagogilor de profesiune, lipsiți de intențiunea și capabilitatea de a face o politică sănătoasă. Turma părăsită de păstor se împărăștie și rătăcește; iară păstorul, care își părăsește turma și o lasă pradă lupilor, nu e păstor bun ci e „năimit“, și năimiți le-ar trebui și acelora, cari pretind, ca clerul să nu participe la acțiunile politice, ci să observe față de ele o atitudine pasivă.

Cu câțiva ani înainte de războiul mondial am cetit în o broșură, că în Franța numără clerul 40,000 bărbați cu calificațiune frumoasă, preoți buni și evlavioși, cari purtau grije de perfecțiunea vieței morale a lor și a credincioșilor în biserică, fără de a se amesteca în afacerile lumești. Urmarea a fost, că pe când de o parte prospera vieța religioasă, de altă parte francmasonii au pus mâna pe cârma statului și au pornit războiul de exterminare în contra religiei și contra bisericii, scoțând preoții, călugării și călugărițele din școli, din instituttele de educațiune, din spitale și din alte instituțiuni uma-

nitare, ba le-au luat chiar și bisericile (cfr. Bernois, die Rolle des Klerus in der modernen Gesellschaft). Clerul s'a ocupat numai de afacerile strict preoțești, fără a da atențiune chestiunilor politice, urmările au fost dezastruoase nu numai pentru cler, ci și pentru stat; fiindcă imoralitatea a luat dimensiuni îngrozitoare în clasele, cari, neumblând la biserică, nu au venit clerul în atingere cu ele. Păstorul bun nu se mulțamește cu conducerea bună a celor drepti și credincioși, ci caută și pe cei rătăciți și necredincioși, ca să-i readucă la turma sa. Și dacă ei nu vin la biserică și nu iau parte la devoțiunile pie, preotul merge și în adunări politice și participă la acțiuni politice, unde de regulă li află și pe cei înstrăinați de biserică, oferindu-i-se ocaziune spre ai lumina și readuce la adevăr și la turma lui, Hristos. O politică socială înțeleaptă, cu minte, chiar poștește ca în acțiunile politice să iee parte toate clasele sociale. Numai fiind reprezentate toate clasele, se pot aduce în armonie interesele lor împrumutate, cât promovându-se acestea, să se promoveze deodată prosperitatea statului. Aranjamentul acesta numai așa va fi durabil și multămitor pentru singuraticile clase, dacă are bază solidă morală. Politicii moderni însă, îmbibați de principii pseudo-liberale și amurale, ușor trec peste prescriesele etice, dacă nu va fi cine să-i avertiseze și chiar să-i constringă a ține seamă de acele prescriese. Mai chiețați să-o facă aceasta sunt reprezentanții clerului, adecă preoții.

Politica modernă se extinde la toate manifestațiunile vieței sociale, ea pătrunde în biserică, în școală, în fabrici, în raporturile dintre domni și servitori, patroni și lucrători etc.; prin urmăre ating și raporturile clerului cu poporul, precum și agendele officioase ale preoților. Apoi preotul, ca să se poată valida deplin și ca preot, trebuie să-și asigure scutul legilor civile; și ca acele să fie bune și să-i garanteze libertatea de acțiune, clerul încă are să concurgă la aducerea lor.

Cată vreme legislatorii și detentorii puterii de stat se ocupă și cu afaceri bisericeste, ori cari se referesc la biserică, este datorința clerului de a-și spune și el cuvântul în politică. El are să informeze, să avertiseze pe bărbații puși în fruntea afacerilor publice, să le sprijinească realizarea planurilor salutare, să protesteze contra planurilor contrare bisericii, ori binelui public, lucrând pentru împiedecarea și nimicirea lor. Numai participând și clerul la vieța politică se poate susține

armonie între biserică și stat, poate fi apărută și promovată religiozitatea și moralitatea publică, condiția primă și indispensabilă pentru prosperitatea socială.

Sunt vremuri, de frământări sociale — ca și cele din zilele noastre, — cari impun clerului obligământul de a lua parte activă la corecta rezolvire a chestiunilor pendente, lucrând în acest scop prin presă, adunări populare, eluburi politice și chiar și în parlament. Cuvântul preotului în atari situații grele de comun este primit cu mai multă încredere, pătrunde mai ușor la inima poporului, pe care o înmoaie, înduplecă și îndreaptă pe calea cea bună. Aceasta o recunosc și mai marii lumefști, și chiar de aceea în situații critice recurg la ajutorul clerului, spre a capacita și lumina mulțimea, care nu ar mai voi să țină seamă de legi și de ordul social.

Măsura și modalitatea acțiunilor politice ale clerului o determină de regulă împrejurările. Ca îndreptar se recomandă următoarele: Preotul, ca în toate agendele lui, așa și în acțiunile politice să fie condus de intențiunea curată de a ajuta la dreapta rezolvire a chestiunilor, de cari se tractează. Aceasta îi asigură încrederea publică și-i mijlocește ascultarea poporului.

În acțiunile și procedura sa, și în chestiuni de interes public, să țină cu rigoare la principiile moralei creștine. Dela acestea nu este permis să se abată nici de dragul avantajilor, ce i-s'ar oferi, nici din considerațiuni personale, și nici de teama rețelor ori persecuțiunilor, cu cari ar fi amenințat, ori la cari ar fi expus. O cauză bună și de interes public merită să ne expunem pentru ea. La amenințările și presiunea adversarilor avem să răspundem cu apostolul, că se cade a ascultă mai mult de Dumnezeu, de cât de oameni.

Spre a nu aveă aparența, că preotul să intrude, ca să aibă roluri politice, se recomandă, ca numai atunci să se angajeze la cuvântări de cuprins politic, când între împrejurările date nu s'ar afla alți bărbați serioși și cu principii corecte, cari să poată ține cu succes cuvântarea dorită. În unele cazuri este chiar de dorit, ca preotul, — dacă e lipsă, — să compună însuși vorbirea, iară rostirea ori cetirea aceleia să o încredințeze altora. Și aceasta din motivul de a preveni eventualele susceptibilități, mai ales în comunele, în cari locuiesc în număr mare și cetățeni de alte confesiuni. Preotul arată prin aceasta, că nu vânează glorie deșartă, ci voește a servi interesele publice, cum se poate mai bine.

În vorbe și în manifestațiunile politice, ori cum s'ar face ele, preotul să-și păstreze cumpătul și demnitatea de preot. Niți chiar în focul discușiunilor și luptelor politice să nu se lase răpit la cuvinte ori acte nesocotite, cari nu se unesc cu poziția și caracterul unui cleric.

În urmă observăm, că membri clerului, ocupându-se de chestiuni politice, să nu-și negleagă datorințele împreunate cu chemarea și oficiul lor de preoți. Acestor datorințe au să satisfacă în locul prim cu toată constiențiositatea. Astfel făcând, le crește autoritatea în afară și vor putea lucra cu mai mari prospecte de succes și pe terenul politic.

Dr. ISIDOR MARCU.

Alegerea episcopilor și a mitropolitului. (C

Conferința episcopală, ținută, la Blaj, în primele zile ale lui Februarie, a pus între chestiunile, cari sunt datoare să le discute sinoadele protopopești, diecezane și cel provincial și chestiunea alegerii arhierilor noștri. Presa noastră, care susține cu tărie și cu dragoste drepturile bisericii unite, e chemată să discute cu multă stăruință aceste chestiuni, spunându-și fiecare părerea fără nici un încunjur.

Împrejurarea, că atât la alegerea mitropolitului, cât și la a episcopilor, se mai pomenește de candidarea alor trei persoane, care am socotit-o îngropată pe veci, deodată cu dărâ-marea camarilei de pe lângă Curtea din Viena, m'a îndemnat să-mi pun și eu pe hârtie părerile în această chestiune.

Era prin Iunie a anului trecut, când a sosit la Iași un număr din o gazetă românească de peste Carpați, care reproducea ca „document interesant“, o parte din manifestul sinodului întrunit la Blaj pentru alegerea mitropolitului. Tonul așa de demn, lucrurile așa de bine rumegate, spuse cu mare îndrăzneală, pe vremea, când, la Iași, nu se putea vorbi de o mulțime de lucruri, au pus în uimire, nu atâta pe cei cari erau siguri de Blaj, ci mai ales pe aceia, cari, fără să aibă vre-o credință, cu toate că aveau oarecari îndatoriri față de biserica unită, ar fi fost gata să o îngroape în ziua realizării idealului național. Oamenii făceau comparații între alegerea dela Sibiu și cea dela Blaj, ținând cont de împrejurarea, că uniții și-au ales mitropolit pe vremea, când sufletul românesc

era în războiu cu stăpânitorii, — când la Cluj se ceruse dîstrugerea sufletului nostru și guvernul unguresc turba în contra culturii românești. De atunci au început a vorbi despre biserica unită altfel, cei ce cunoscuseră manifestul, apoi se interesau de ea de aproape și oameni politici.

Acum, când ne-a ajutat Dumnezeu să înfăptuim unirea politică a neamului, vor trebui cîntărite toate energiile, și fiecărui lucru va trebui să-i spunem pe nume, gogorițele fiind de aruncat în focul disprețului național. Aceste calități de adevărați oameni ai bisericii și slujitori credincioși ai neamului le-au dovedit alegătorii de mitropolit în totdeauna, cu toate influențele puternice, ce căuta guvernul unguresc să le exercite asupra lor. Faptul acesta, pe care vreun istoric al nostru ar trebui să-l pună în evidență, constituie pentru clerul bisericii române dreptul neatacabil de a-și alege el însuși pe capul bisericii sale.

Răsfoind legile Ardealului, dăm de dieta dela Turda, din 1579, care recunoaște clerului românesc dreptul de a-și alege vîlădică, și principele avea numai dreptul de întărire a alegerii. (Cf. Dr. Bunea, Discursuri, Autonomie, Diverse, Blaj 1903, p. 222). Actul sfintei Uniri ține să asigure din nou acest drept, nerecunoscându-i-se împăratului alt drept, decât de întărire.

Politica austriacă, sub care a slăbit așa de tare credința, a tăiat nesontenit din drepturile bisericii. E de ajuns să frunzărești cărțile de drept canonic ale lui Scherer și Aichner, amândoi foarte buni patrioți austriaci, ca să te poți convinge, cât de mult a știut să ciupească nenorocita camarilă de pelângă Curtea Habsburgilor din drepturile acestei instituții, deși doria să se arate ca protectoarea cea mai mare a religiei și din o anumită parte era chiar extraordinar de menajată Austria, ca o țară catolică. Acelaș duh s'a infipt și în îngustă mîntie a guvernului unguresc, care fiind singur responsabil de toate faptele și actele regelui unguresc, nu contrasemna numai numirile de episcopi, ci le făcea el însuși, ridicând în fruntea bisericii oameni, cari numai spre cinste nu i-au fost apostolicului rege. Ne gîndim la un Schlauch, Búbics, Dessewffy și alții, bine cunoscuți de toți, pe cari nu mai e nevoie să-i pomenim, cari n'au desfășurat nici o extraordinară activitate bisericească, ci tocmai contrarul, și cu purtarea lor ar merita să fie șterși din seria episcopilor. E curios, dar trebuie accentuat: numirile celor mai buni episcopi le-a făcut cel mai

urgisit guvern al Ungurilor, cel prezidat de „dărăbantul“ Fejérváry!

Aceste lucruri s'au putut întâmpla în urma prerogativelor, ce le avea regele Ungariei, ca urmaș al sfântului Ștefan. Creștin până în măduva oaselor, Ștefan doria încreștinarea întregului său popor, și voia să introducă în regat principiile creștine drept cinozură pentru toate ramurile activității. Urmașii lui nu s'au mai inspirat de aceste curate dorințe, ci, sub menorocitul de feudalism, au încătușat biserica și au băgat-o în toate daraverile și obiceiurile boierilor, cu toate defectele lor. Episcopii erau și ei domni feudali, chemați la statul țării, pentru ca să înghiță o mulțime de lucruri, cari nu erau conforme preceptelor lui Christ. Așa se poate explica introducerea unei serii întregi de legi dușmănoase bisericii, proiectul de autonomie catolică așa de înjositor, votat de congres la începutul secolului de față, și trecut numai cu cele 13 voturi ale episcopilor catolici de față și alte neajunsuri create bisericii catolice, între cari păgânizarea universității catolice din Pesta și numirea de profesori apostatați la aceea universitate, și de tovarăși de ai lor la liceele catolice regale.

Ne mai fiind regele Ungariei ocrotitorul bisericii catolice, Sfântul Scaun eră în drept să-i taie toate prerogativele doar nu mai era nici un titlu de drept, ce ar fi putut reclama acesta în favorul său. Mai era religia catolică religie de stat, pe care singură să aibă voie să o îmbrățișeze toți slujitorii Statului și toți nobilii, și care singură să fie ocrotită de stat? Cessante causa, cessat effectus. Dar, timpurile așa de grele pentru credință, cari au străbătut toate colțurile Europei, nu au fost propice pentru revizuirea acestei situații de drept, și Sfântul Părinte, deși se plângea mai adeseori în contra stărilor bisericesti din Ungaria, nu credea, că a sosit încă momentul pentru a tăia în carne vie. Era convins, că în episcopatul catolic din această țară nu are sprijinul eficace pentru schimbări radicale; și atunci, ca să evite un rău mai mare, a tolerat pe unul mai mic.

Cu timpul, biserica romano-catolică a început să piarză din drepturile sale, și au ajuns în Senat și episcopi necatolici; s'a dat leafă, după cum era și drept, și clerului necatolic și s'au apărut toate cultele, fiind egale în fața legii. Simția capul Statului și guvernul său, că noua situație îi impune o

altă purtare față de biserică. De aceea, când frații noștri greco-orientali și-au croit autonomia, regele și guvernul nu mai cer o candidare de trei persoane la scaunele arhieresti vacante, și se înscrie Statutul organic și în legile țării, prevăzând alegere directă. În decursul anilor, regele și guvernul nu au ținut seamă de această lege, și nu respins alegerile făcute cât se poate mai legal, ca să ajungă în scaun oameni mai pe placul lor. Uneori, de abia al treilea ales a fost „întărit”, cum a fost ultimul caz la Caransebeș. O astfel de „întărire”, e mai mult o slăbire a dreptului de alegere, doar atâția oameni cu cap își vor fi dat ei seama mai bine, decât ciracii de pe lângă ministru.

În România întregită și democratică, nebolșevistă, ci cu tendință de apărare în contra oricărei fel de robii, fie de guvern, de partid, ori de clasă, unde poporul românesc va trebui să-și hotărască soarta, biserica învățătoare va trebui să aibă dreptul de a-și alege pe mitropolitul și episcopii săi, pe cari va trebui să-i întărească regele și Papa, conform actului Unirii. Aici nu mai poate fi vorba de nici o candidare alor trei persoane, nici de numire din partea regelui, căci nimeni nu mai dă privilegiul bisericii noastre. Vom fi la fel, în fața statului, cu frații noștri greco-orientali; va trebui, și în ce privește alegerea arhierilor, să fim la fel, făcând alegerea după constituția bisericii noastre. Dacă în România veche s'a recunoscut dreptul de alegere senatorilor și deputaților, la cari s'au adăus mai târziu și membrii consistorului superior bisericesc, care colegiu, în marea lui majoritate, era absolut strein de tot ce era bisericesc, și dacă 99% erau nepracticanți, unii din ei își arătau chiar ateismul pe față, ori își băteau joc de credință în chipul cel mai infam: în România mare, bisericii, față de care cel mai aleși fil ai nașunii își arată cea mai mare dragoste și în mâinile ei pun toată agoniseala vieții lor, cum a făcut în urmă badea Gheorghe, cade-i-se cu adevărat să-și aleagă pe toți arhierii, după cum știe ea mai bine. Ea își cunoaște mai bine pe ai săi și nevoile ei; ea dorește să o facă tot mai folositoare neamului, întărindu-i caracterul și făcându-l capabil de jertfe. Acest lucru nu e în stare să-l judece nici un ministru, până când ai noștri, dacă nu sunt ateii declarați, sunt totuși nepracticanți și necunoscători ai trebilor bisericești.

Lăsându-se alegerea exclusiv în sarcina clerului, se face numai o operă de dreptate bisericei unite, atât de strălucite în trecutul său tocmai prin arhierii, pe cari și prin candidaturile, la cari a trebuit să țină cont de autoritățile vechei țării-a ales așa de nimerit, de a dat pe cei mai mari fruntași ai neamului, întemeietori de așezăminte culturale și ctitori de fundații, din cari au crescut intelectualii noștri, unii trecuți în vechiul regat. Biserica română greco-orientală, prin faptul, că a intrat în granițele țării românești, nu poate să-și piarză nici un drept, și ea își va ști apăra autonomia cu multă tărie, și aceasta cu atât mai mult, cu cât însuș ministrul cultelor i-a atras atenția, că numai prin apărarea avutului strămoșesc va putea să-și împlinească rolul de a fericii pe credincioșii ei. O biserică strânsă în cătuși nu-și poate desfășura activitatea, cum se cade. Iar unde vrei mai mari cătuși ca la numirea unui episcop, care nu e chemat de cei ce au la inimă interesele sfinte ale bisericii, ci interesele de partid, sau de familie, care ajunge în scaun, pentru niște considerații cât se poate de meschine? Dacă mașina dela tren nu vrea să meargă, de geaba are trenul cele mai bune vagoane. Așa e și cu nenorocita de eparhie, în care episcopul zace ca o piatră în calea activității oamenilor vrednici.

Unirea neamului s'a înfăptuit, dar la fericire încă n'a ajuns poporul românesc, din contră rănilor războiului le vom purta încă multă vreme. Ca să putem fi fericii, avem, mai întâiu de toate, nevoie de preoți sfinți, nu numai culti, spirite de jertfă, cari, cu pilda vieții lor, să crească pretutindeni caractere solide, cari să nu umble după învârteală și să tragă chiul cuiva! Cât gunoiu s'a descoperit în vremea războiului, și încă nu s'a devalit tot, trebuie să ne îngrozească pe toți, cari nu căutăm ridicarea noastră, ci fericirea neamului. Contra acestor păcate nu poate lupta decât o puternică falangă de preoți creștini din tălpi până în creștet, cari să nu cotească după placul cutărui partid politic pentru a putea fi răsplătiți cu: Vredniciei căpitani în frunte!

Se lasă bisericii greco-orientale dreptul de a-și alege direct arhierii: e cu dreptate să se facă acelaș lucru și pentru cea unită, căci quod uni justum, alteri aequum. Și înțeleg alegerea tuturor episcopilor noștri, nu numai a mitropolitului, pentru care se dădea voie până acum să se facă trina candidare. Aceleaș argumente, cari militeză penfră alegerea mi-

mitropolitului, sunt reclamatoare și pentru alegerea directă a episcopilor. Legea din 1579, cum și Approbatæ Constitutiones vorbesc împotriva vlădică românească, și dacă îl pun la singular, e că nu aveam o ierarhie bine organizată, sau trebuie înțeleasă în chip generic. (Approbatæ Constitutiones partea I titlul 8 art. 1 citat la Bunea, op. cit. p. 222).

Cine să aleagă pe mitropolit? Eparhia lui și eparhiile sufragane, dar nu în aceeași proporție. Trebuie să aibă drept la alegerea de mitropolit toți aceia, cari prin poziția lor sunt mai în stare de a cunoaște atât nevoile mitropoliei, cât și pe oamenii, cărora poate să le fie încredințată cârma acestei biserici. Vor avea deci drept de alegere membrii capitolului și consistorului mitropolitan, câte un reprezentant al tuturor școlilor secundare unite din provincia mitropolitană, de sigur că toate facultățile de teologie, stareții tuturor mănăstirilor, reprezentanții diferitelor „oficii“ arhidiecezane, diecezane și capitulare, protopopii (purătorii „oficiilor“ protopopești) și delegații clerului. Vor trebui scoși dintre alegători mai întâiu toți cei din protopopiatele aparținătoare astăzi diecezelor de Gherla și Lugoj, dar cari odinioară făceau parte din vechea vlădicie a Făgărașului, ca unii, cari nu mai au nici un titlu de drept. Locul lor l-ar ocupa membrii din „gremiu“ a celor trei consistoare sufragane, în frunte cu episcopii lor, cari azi n'au nici acest elementar drept în treburile mitropoliei. Vor trebui scoși din numărul alegătorilor toți notarii protopopești, cari n'au nici o situație de mare importanță.

În ce privește pe delegații clerului, trebuie să fie altfel reprezentat protopopiatul Treiscaunelor, cu 8 preoți, și altfel cel al Clujului cu 34 preoți.

Un element nou, ce cred, că ar fi bine să se introducă în biserica română unită, sunt arhierii fără scaun, cari sunt în biserica românească ortodoxă din vechiul regat. Nu mi-i închipui în starea lor de astăzi, neținându-și datoria de a sta lângă chiriarhul lor, și de a nu face nimica, decât numai în cazul, că pe lângă arhierie mai au și alte slujbe. Eu cred, că activitatea acestor oameni trebuie să fie foarte bogată. Ca vicari generali, ei ar sta la îndemâna episcopului diecezan nu numai în rezolvirea afacerilor de cancelarie, dar și în vizitații aerioase și dese canonice, cari ar aduce cu sine o reînviere morală și culturală a credincioșilor și a preoților. Spre marea noastră rușine, abia se poate vorbi la noi de vizitații canonice.

Câte îndemnuri bune n'ar lua poporul dela viădica! Preoții cum și-ar face datoria, dacă ar ști, că arhierul vine la fața locului și stă de vorbă părintește cu credincioșii săi; întrebându-i și de defectele păstorului lor sufletesc. Câte lucruri nu ar ajunge să se îngroape în cancelariile protopopești și câte cheltueli de geaba nu s'ar face din trândăvia ori neputința protopopilor! Hărtia rabdă multe, dar cu hărtia nu poți face nimica, doar toate statele au pe hărtie legile cele mai escelente, dar pentru aceea se fură, „se taie și se spânzură“ pretutindenea, ca în codrul Vlăsiei! — Cele înșirate aici și alte considerații, de înalt ordin bisericesc și național, reclamă introducerea și la noi a instituției acestela, cel puțin pentru diecezele mai mari. — Am făcut această paranteză, căci arhierilor fără scaun încă li-se cade să fie în sinodul electoral.

Unii se vor mira, că am luat între alegători reprezentanți ai facultăților de teologie și ai tuturor școlilor secundare din toată provincia mitropolitană, deși e vorba de alegerea mitropolitului. Preoții dela aceste institute, cum și funcționarii dela cancelariile eparhiale și dela cele capitulare, sunt în stare să cunoască și nevoile bisericesti și pe preoții de frunte mai bine ca ori care altul.

Episcopii ar fi aleși de eparhia lor, după normele alegerii de mitropolit, dând însă drept de alegere episcopilor și arhierilor în frunte cu mitropolitul și dreptul de a-și trimite un reprezentant la facultatea teologică universitară, care trebuie să numere între profesorii săi, atât în ce privește cultura, cât și activitatea lor, pe cei mai de seamă oameni, adevărata lamură. Legătura mult mai intimă, care o să fie de aici încolo între arhierii noștri și care, înțelegând ei pe deplin glasul vremii, li intrunește de aici încolo, fie în capitală, unde nu se vor duce ca la Pesta, numai cu săla, și cum făcea mitropolitul Victor, cam odată pe an, ca să-și spele urechea, — fie că li întâlnește la scaunul sfintei mitropolii, cere cu insistență, ca în desemnarea tovarășilor lor de muncă să-și aibă partea lor de zis.

În ce privește persoana celor ce vor fi socotiți vrednici să fie ridicați la treapta arhieriei, cred, că se poate stabili mai întâiu de toate vârsta: 40 de ani. Atunci e omul bărbat în toată puterea cuvântului. Până la acest an, fiecare poate să-și câștige o bogată experiență și să dea dovezi de ce e capabil. Dacă statutele capitlului reclamă cel puțin zece ani

de preoție pentru a ajunge cineva canonic, rămânând așa de departe de scaunul arhieresc, e mult, dacă ceri 40 de ani pentru un episcop? Arhieriei fără scaun ar putea ajunge și la vârsta de 35 de ani, căci nu conduc ei eparhia.

Calitățile intelectuale și morale ale episcopilor și mitropolitului sunt scrise în toate cărțile. Dar sunt așa de vagi, așa vorbe frumoase, cari nici când nu au fost ținute în seamă. La noi, calitățile le va fixa clerul alegător, care cunoaște nevoile bisericii și va trebui să cunoască și pe oamenii noștri mai de frunte. Eu văd viața bisericii române unite într-o aureolă foarte strălucitoare și bogată în cea mai rodnică activitate. Dacă Ungurii ne-au împins la sate, ajungând noi stăpâni peste plaiurile noastre, ne vom întări în orașe, și unde se întărește elementul românesc, se va întări și biserica românească. În un deceniu, Clujul, de pildă, va fi un foarte puternic centru al bisericii noastre, căci afluența vine din satele vecine, cari sunt aproape toate unite. Aici se vor face societăți de tot felul, și pentru intelectuali, și pentru meseriași, și pentru bărbați și pentru femei. Curentul tineresc ni l-a dat „Cultura Creștină“, căreia nu i-se pot aduce laude în coloanele ei; acelaș curent va trebui să ne dea puternice organizații, cum sunt în țările din Apus, unde vom trebui să ne creștem și noi pe fruntașii preoșimii. Cred cu multă tărie, că vom avea o activitate literară și socială foarte bogată în sânul bisericii noastre. Nu ne vom mai socoti fiecare din noi legați de pociumb în parohia noastră, și nu vom mai merge numai odată în săptămână la târgușorul din apropiere, pentru nevoile grelei noastre familii; profesorul nu va aștepta, cu nerăbdarea elevului, să-i vină vacanța, pentru ca să meargă la satul și moșia lui, ori să meargă la petreceri. Vom avea organizații, cari ne vor chema în toate părțile țării; vom munci unul alături de altul, încât ne vom putea cunoaște de aproape. Nu vor putea ajunge deci episcopi oameni fără calități și fără merite, în baza anumitor legături, fie de familie, fie de partid politic.

De un lucru se va feri sinodul electoral, ca de foc: să nu aleagă pe vreo persoană, care a luat parte activă la lupta înverșunată dintre partidele politice. Oamenii de aici așteaptă cele mai bune lucruri dela Ardeleni. Ei cred, că tot putregaiul din vechiul regat se va mătura în cea dintâiu sesiune a Constituanței. Să dea Dumnezeu! Dar eu fac socoteala și

pentru cazul, când aceasta nu reușește dintr'odată, și mă tem, că oamenii, obișnuși cu vechile obiceiuri fanariote, vor continua a-și urma calea, în care au îmbătrânit. Avem aici foarte mulți ardeleni, cari, ori pentru ca să se căpătuiască, ori pentru ca să iea și ei parte la trebile țării, s'au înregimentat în partidele politice existente. Pentru mulți din ei, partidele lor sunt singurele bune partide, și tovarășii lor de politică singurii oameni cinstiți. Aici nu există, până astăzi, stima dintre partide, numai când partidele sunt în cartel de alegere sau în colaborație de guvern. Aceste partide vor începe să se organizeze în Ardeal mai în grabă, decât își poate închipui partidul nostru național, și cu multe șanse, de câte ori unul din ele va ajunge la putere. Vor fi oameni, cari vor fi ademeniți de o slujbă grasă, pe care nu o merită, și pentru care nu sunt pregătiți; alții se vor îndopa din fondurile secrete, și așa vor trece și peste munți, în scurtă vreme, obiceiurile, cari au ros la temelă vechei Români. Căci o purificare nu se poate face în câțiva ani, și nici când fără o puternică biserică, ce, spre marea noastră durere, deocamdată ne lipsește. Purificarea va veni după ce ne vom deștepta din loviturile, ce va trebui să le mai îndurăm pe urma celui mai infect politicianism. Din acest spirit nu poate să se hrănească episcopii și mitropoliții noștri. Și-a ales unul cariera politică și și-a însușit toate obiceiurile politicianilor, rămână la ei, nu râvnească la cârjă.

Prin lege va trebui regulată alegerea de episcopi și mitropolit până în amănunte. Președinte nu poate fi nici un Siegescu, nici un Josika, ci numai cel mai vechiu episcop pentru alegerea de mitropolit, și mitropolitul la alegerea de episcopi. Alegerea trebuie să se facă în cel mult 90 de zile dela moartea arhiereului, ca să nu se poată lăsa scaunul în văduvie, și nici să nu poată umbla nimeni după voturi. La o săptămână după alegerea delegaților, trebuie să se și întrunească sinodul pentru alegere. Dacă votarea întâiu nu dă nimănui majoritate absolută, nici a doua, cel ce va căpăta la alegerea a treia, săvârșită în aceeași zi, ca și cea dintâiu, înainte de masă, fără întreruperea ședinței, cel ce a primit voturi mai multe va fi proclamat ales. Întărirea acestuia din partea regelui nu se poate fi refuzată decât din cauza unor defecte, prevăzute în lege.

Oamenii, cari au trăit sub ochii dușmănoși ai Ungurilor, dela cari nu îndrăzneau să ceară nici dreptul lor, căci li-se

tăia congrua pentru diferite pretexte, fără nici o formă măcar legală, — ori cei crescuți în slugărnicia Austriacilor, unde clica dela Curte voia să se îmbrace în un adevărat cult al majestății imperiale, vor crede, că lucrurile atinse aici nu sunt realizabile, că poate se cer prea multe, ori se schimbă lucruri, cari nu pot fi schimbate. Indrăzneala e lucrul, care lipsește mai mult ca ori care altul întreg clerului român unit. Oamenii învățați, cinstiți, muncitori fără pretenții, ai noștri sunt obișnuși numai cu viața îngustă a Blajului, ori a celorlalte centre. Siliți de situația de până aici să nu iea parte la nici o acțiune în stil mare, unli dintre noi nici să gândească lucruri mari, nu îndrănesc. Acestora le spun, să nu uite un lucru: nu mai suntem în țară străină, ci în țara noastră, unde nu poate să-ți mai tafe nimeni leafa, și unde, nici până astăzi, nu s'a tăiat nici odată nici unui preot, decât pentru plățirea datorilor. E vorba să punem biserica în picioare cu drepturile și munca noastră. Stăm de vorbă cu frați de acelaș sânge, și nu cerem mai mult pentru biserica noastră, decât ceace cer alți frați pentru a lor. Noi știm, de ce condiții de viață are nevoie biserica noastră pentru ca să-și poată împlini rolul ei dumnezeesc și național în mijlocul neamului românesc.

Așa se gândesc și politiciani de aici, cari s'au interesat de biserica noastră mai cu amănuntul, când au văzut zorile realizării idealului național. De câte ori mă sileam să accentuez un drept al bisericii noastre și să-l susțin mai cu tărie, prin ce îmi exprimam nedumerirea, că acesta ar putea să fie cumva știrbit prin curentul anticreștin, ce e în mintea multor politiciani din vechiul regat, — și mai ales în urma tristei experiențe, ce s'a făcut cu biserica ortodoxă, mi-se spunea, că nu poate fi vorba de persecuția bisericii unite, ori de știrbirea vreunui drept, doar acum vom fi noi stăpâni în casa noastră, și nu vom avea de cine să ne mai temem. Iar ce privește biserica ortodoxă din vechiul regat, cu toții recunosc, că au nedreptățit-o.

Să batem fierul, până-i cald. Hotărârile dela Alba-Iulia și dragostea, cu care vom fi primiți la început în sânul fraților, ne acordă posibilitatea de a ne asigura drepturi, la care mai târziu nu vom putea râvni. Oamenii noștri laici, crescuți în școlile noastre, cu burse dela Blaj, sau cei formați la adăpostul celor mai vechi și mai vrednice instituții, sub ochii marilor noștri oameni, până ce nu vor fi îmbățați de anumite-

glorii, vor mai ținea la noi; dar după aceea puțini vor fi, cari să nu se infecteze de duhul rău al politicianilor de aici. Să nu așteptăm aceste vremi, ci imediat după semnarea păcii, să ținem sinodul mitropolitan, care să pretinză imediata încheiere a concordatului și înscrisura în legile țării a autonomiei noastre.

Fără amestecul laicilor, care în vechiul regat a dat cele mai slabe roduri, iar peste Carpați nu a putut împiedeca alegerea lui Mangra, să ne facem noi alegerile episcopilor și a mitropolitului. Un cler, care în toată viața lui a dat dovadă de atâta spirit de jertfă pentru ridicarea neamului său, muncind cu greu și fiind foarte slab salarizat, trăgându-și delagură, ca să lase fundații pentru creșterea intelectualilor noștri, și mai ales, care în Maiu 1918 a știut să pună în fruntea listei pe omul cel mai neagreat de Unguri, merită, cel puțin din recunoștință față de gloriosul lui trecut, să-și aleagă singur capii, ca să poată munci mai departe pentru ridicarea neamului, căci are multe energii ascunse, ce vor pune în uimire pe toți aceia, cari până acum tot cu minciuni au fost îndopați.

Dr. IOAN BĂLAN.

Vechile mănăstiri românești din Ardeal.

Paginile următoare nu vreau să deie o istorie a vechilor mănăstiri românești din Ardeal. O astfel de lucrare cred, că nu s'ar putea scrie acum pe baza puținului material documentar cunoscut. Ci vreau să dau cetitorilor, cari se interesează de astfel de lucruri, o înșirare, un fel de „schematismus“ al aceloră dintre ele, pe cari le-am întâlnit ici-colo în decursul cercetărilor mele privitoare la trecutul Românilor ardeleni. La mănăstirile mai cunoscute, cum e d. p. a Albei-Iulia, Blajului, Vadului etc. m'am mulțumit cu simpla indicare a numelui. La celelalte am amintit puținele date publicate și cea mai mare parte nepublicate încă — pe cari le-am găsit privitor la ele. Dacă public, totuș, „schematismus“-ul acesta, atât de necomplet cum e, o fac cu gândul și rugarea adresată tuturor, mai ales preoților și învățătorilor noștri, de a comunica tot ce știu din tradiție sau din însemnări păstrate în bisericile românești ardeleni, privitor la o mănăstire sau alta pentru ca în felul acesta, prin munca tuturor, să putem dispune odată de întreg materialul necesar la scrierea unei bune monografii a mănăstirilor românești ardeleni

1. Abrud. Mănăstire mică înființată de neuniți pe la mijlocul veacului al XVIII-lea pe Cernița în locul numit Poceveștiște.¹⁾ Ordinul de nimicire al generalului Buccow a lăsat-o neatinsă.²⁾ Pe timpul lui Dionisie Novacovici avea un călugăr.³⁾

2. Alba-Iulia.

3. Arpașul de jos. Amintită la 1733—34.⁴⁾ În 1742 „Toma dașcălul dela mănăstirea Arpașului de jos” vinde un Chiriacodromion din 1732 popii Stroie din Drăguș.⁵⁾ În 1748 se spune despre ea, că e pe moșia contelui Teleki. Personalul mănăstirii se compunea din preotul Ion, 5 călugări și 6 călugărițe. Avere: 2 boi, 2 cai, 9 vaci, 12 junci, 7 capre, 17 stupi, loc arător de 9 gălete.⁶⁾ Specificatio I spune că avea și un fânaț de 6 care de fân. În 1756 ieromonah era Isaia, care lasă mănăstirii un Octolh.⁷⁾ În urma ordinului lui Buccow a fost arsă. Mai târziu au fost zidite două chilițe, în cari s'au așezat călugări neuniți (Specificatio I).

4. Arpașul de sus. Și aceasta era pe moșia familiei Teleki. La 1748 avea un preot pe Anania și trei călugări. Avere: 2 vaci, 1 junc și 4 stupi.⁸⁾ În 1749 ieromonahul mănăstirii era Amfilochie.⁹⁾ A. Rednic spune în protocolul său de vizitație canonică din 1 Februarie 1769, că clopotul și fânațul mănăstirii a fost răpit de proprietarul locului Ladislau Teleki.¹⁰⁾

5. Ațintiș. La 1757 se pomeniște aci egumenul Pahomie, pe care episcopul P. P. Aaron îl mută în 4 August la mănăstirea Rușii de sus.¹¹⁾ În 1765 avea un singur călugăr.¹²⁾ În 31 August 1772 consistoriul din Blaj a scris baronului Gheorghe Kemény, că după informațiile egumenului Sofronie, oamenii

¹⁾ „Specificatio omnium et singulorum monasteriorum in hoc Transylvaniae principatu tam reductorum quam vero in actuali possessione partim graeci-ritus catholicorum partim non unitorum existentium ut et circumscriptiva eorundem fundorum et appertinentiarum quantitatis atque extensionis annotatio” în Biblioteca centrală arhidiecezană din Blaj. Pentru ușurința citării actul acesta se va cita de aci înainte: Specificatio I.

²⁾ Specificatio agraviorum diaecesis Fogaransiensis. Orig. ibidem. Se va cita: Specificatio II.

³⁾ N. Iorga, Inscriptii ardelene și Maramureșene II, 246.

⁴⁾ Iorga, op. c. II, 43. ⁵⁾ Ibidem p. 92. ⁶⁾ A. Bunea, P. P. Aaron și Dionisie Novacovici, p. 333. ⁷⁾ Iorga, op. c. p. 43. ⁸⁾ Bunea l. c.

⁹⁾ Iorga, op. c. II, 82. ¹⁰⁾ Orig. în Arhiva mitropolitană din Blaj.

¹¹⁾ Bunea op. c. p. 345.

¹²⁾ Conscriptia diecesei Făgărașului făcută de Rednic în 1765. Orig. în Arhiva metrop. din Blaj.

lui — ai baronului — iau dișmă din averea mănăstirii.⁵⁾ În 1774 avea iarăș un singur călugăr, probabil pe Sofronie amintit mai sus. Internul mănăstirii era la acest an de 84 orgii de lung și 62 de lat.⁴⁾

6. **Băița** (jud. Cojocna). În mănăstire petreceau călugări și uniți și neuniți. Internul ei era de 45 orgii de lung și 30 de lat. Avea loc arător de două gălete și fânaț de 2 care de fân.⁵⁾ Episcopul Aaron se plânge în 1763 guvernului, că baronul Korda a răpit întreaga averea mănăstirii.⁶⁾ În 1765 petrecea aci un preot Onea și două călugărițe.⁷⁾

7. **Berchiș** (jud. Turda-Arieș). Mănăstirea era în posesiunea neuniților. Internul ei era de 40 orgii lung și 40 de lat; avea un fânaț de 4 care de fân și o pădurice lungă de 60 orgii și lată de 24 orgii.⁸⁾ Și aceasta a scăpat neatinsă de furia lui Buccow, averea însă i-au luat-o sătenii.⁹⁾

8. **Berind** (jud. Cojocnei). Se numia „mănăstirea Berindului“. Era posesiunea uniților, dar nu locuia nime în ea deși ordinul lui Buccow a lăsat-o neatinsă. Avea loc arător de trei gălete și fânaț de șase care de fân.¹⁰⁾ În 1763 preoții uniți din Berind se plâng guvernului că baronul Samuil Inczédi a ocupat averea mănăstirii. La acuza aceasta baronul răspunde foarte vehement în 2 Ianuarie 1764: „quod attinet violentam per me factam occupationem territorii monasterii Berendiensis, non ut verum esset sed nihil quidquam a parte mea ibidem possidere omnibus notum sit.“¹¹⁾

9. **Berivoiul mic** (jud. Făgărașului). Mănăstirea era pe moșia lui Iosif Boer. Internul ei era de 150 orgii de lung și 50 de lat. Avea pământ arător de o galeată și fânaț de un car de fân. A fost nimicită în urma ordinului lui Buccow, iar averea ei a trecut la stăpânul locului Iosif Boer.¹²⁾ La 1748 preot al mănăstirii era bătrânul Gerasie, avea apoi 5 călugări și 8 călugărițe. Un călugăr era de 100 altul 120 de ani. O călugăriță bătrână era cerșitoare. Averea mănăstirii era: 1 cal, 3 vaci și 10 stupi.¹³⁾

⁴⁾ Concept în Bibl. centrală arhid. din Blaj.

⁵⁾ Raportul ep. Gregorie Maior din 16 Iunie 1774 trimis guvernului ardelean. De aci înainte se va cită Major I. Orig. în arh. metrop. din Blaj.

⁶⁾ Specificatio I. ⁷⁾ Specificatio II. ⁸⁾ Conscripția citată a ep Rednic.

⁹⁾ Specificatio I. ¹⁰⁾ Specificatio II. ¹¹⁾ Specificatio I.

¹²⁾ Copie contemp. autentică în Biblioteca centrală arh. din Blaj.

¹³⁾ Specificatio I. ¹⁴⁾ Bunea op. c. p. 332.

10. Blaj.

11. **Boholț** (jud. Târnava-mare). În 1774 avea un călugăr. Internul mănăstirii era foarte mic.¹⁾ Specificatio I. spune, că „monasteriales uniti“ fără să indice nici numărul nici numele lor.

12. **Breaza de jos și de sus** (jud. Făgărașului). O mănăstire se numea a Vataului, cealaltă alui Manișor. Ambele au fost arse cu prilejul agitației lui Sofronie²⁾, și ambele se aflau pe pământ erarial. În 1748 cea din Breaza de jos avea o călugăriță oarbă de 70 de ani. Cea din Breaza de sus avea un popă bătrân Dionisie și 4 călugărițe dintre cari 2 cerșitoare. Avea: o vacă și loc de 2 gălete de sămănătură.³⁾

13. **Brebeni** (jud. Solnoc-Dobâca). În 1765 mănăstirea de aci avea un călugăr preot. Avea: arător de 4 gălete și fânaț de 4 care de fân.⁴⁾ Se amintește și în 1776.⁵⁾

14. **Bucium** (jud. Făgărașului). Mănăstirea era pe moșia baronului Alvinczi. În 1748 avea un preot, pe Isaia, 6 călugări dintre cari 2 erau cerșitori, și o călugăriță bătrână. Avea: 5 vaci, 13 stupi, 1 cal orb și fânaț de un car de fân.⁶⁾ A fost arsă la ordinul generalului Buccow.⁷⁾

15. **Bulzu** (jud. Albei-inferioare). Aci a stat câtăva vreme ascuns pe la 1765-66 călugărul de la Plosca, agitator contra Unirii, Teodosie.⁸⁾ În 6 Iunie 1767 Dionisie Novacovici scrie popii Ion Morariu din Câmpeni „la Bulzu la mănăstire popa Teodosie cu a cui știre a stat?“⁹⁾

16. **Cârțișoara** (jud. Făgărașului). La 1748 mănăstirea avea un preot, pe Simion și 2 călugări. Avea: o vacă.¹⁰⁾

17. **Caseiul de jos** (jud. Solnoc-Dobâca). La 1774 avea un călugăr unit. A rămas neatinsă de ordinul lui Buccow. Avea mănăstirii era un fânaț de 2 care de fân.¹¹⁾

18. **Chiced** (jud. Solnoc-Dobâca). Se amintește mai întâiu la 1784 ca mănăstire neunită. În anul acesta guvernul arde-

¹⁾ Maior I. ²⁾ Specificatio I.

³⁾ Bunea op. c. p. 332. Cfr. Protocolul de vizitație canonică alui Rednic din 19 Ianuarie 1769 și Conscripția lui din 1765.

⁴⁾ Conscripția lui Rednic. ⁵⁾ Protocolul de vizitație canonică din 1776 al episcopului Gr. Maior (orig. în arh. metrop. din Blaj).

⁶⁾ Bunea op. c. p. 332. ⁷⁾ Specificatio I. Cfr. Conscripția lui Rednic.

⁸⁾ N. Iorga, Studii și documente privitoare la ist. Românilor IV, 96-7.

⁹⁾ Idem, Inscripții ardeleni și maramureșene II, 264.

¹⁰⁾ Bunea op. c. p. 333. ¹¹⁾ Maior I. și Specificatio I.

lean cere informații privitor la ea dela autoritățile comitatense. In 1785 e ocupată pe seama uniților. In 1791 călugării de aci cer dela guvern drept de a zidi o biserică, pe care o și zidesc cu hramul arhanghelilor Mihailă și Gavrilă.¹⁾

19. **Chiheriul de jos** (jud. Murăș-Turda). Edificată pe la 1737 de ieromonahul Partenie și nepotul său „Gligoraș dascălul“ cu ajutoriul altor creștini pe locul dăruit de feciorii lui Gavrilă Hurdugaci și Petru Rus.²⁾ Ordinul lui Buccow a lăsat-o neatinsă, averile însă au fost ocupate de săteni.³⁾

20. **Chiheriul de sus**. Pe la 1753 petreceau în ea câteva călugărițe unite. La acest an o parte din averea mănăstirii a fost ocupată de baronul Pavel Bornemisza, iar cealaltă parte de sătenii neuniți.⁴⁾ In 1774 avea un călugăr.⁵⁾ Cel din urmă călugăr al ei a fost, după tradiție, Gligoraș. Pe locul unde a fost mănăstirea se află azi o grădină frumoasă cu pomet.⁶⁾

21. **Chiuești** (jud. Solnoc-Dobâca). Pe teritoriul acestei comune se aflau trei mănăstiri: două neunite și una unită. Cea unită era pe „Valea Keselyului“ și avea loc arător de 8 gălete și 1 mierță, fânaș de 12 care de fân, o pădurice și o grădină cu pomi. O mănăstire neunită se află „la Rogusești“ și avea un intern de 40 orgii de lung și 40 de lat, loc arător de o găleată. Locul celeilalte mănăstiri neunite nu-l pot preciza.⁷⁾ Doue dintre ele au fost arse (cari?) în urma ordinului lui Buccow⁸⁾, dar și averile celei nearse au fost ocupate de săteni.⁹⁾

22. **Cloara** (jud. Albei-inferioare). Mănăstirea a fost lăsată neatinsă de ordinul lui Buccow deși P. P. Aaron înșiră în 1727 pe călugărul de aci între „turbulentes sacerdots“ cari resvrătesc poporul și-l agita contra Unirii.¹⁰⁾

23. **Ciocman** (jud. Solnoc-Dobâca). După tradiție în partea sud-vestică a hotarului acestei comune se află o mănăstire românească. Locul și acum îl numesc oamenii „Mă-

¹⁾ Tagányi—Rèthy—Pokoly, Szolnokdoboka vármegeye monographiaja IV. 248—9.

²⁾ Iorga, Inscriptiile ardelenne și maramureșene II, 231—2.

³⁾ Specificatio II. ⁴⁾ Specificatio I. ⁵⁾ Maior I.

⁶⁾ Șematismul jubilar al arhidiecezei Blajului (1900) p. 485.

⁷⁾ Specificatio I. ⁸⁾ Szolnokdoboka vármegeye monographia V, 418.

⁹⁾ Specificatio II.

¹⁰⁾ Arhiva metrop. dia Blaj. Cfr. Specificatio I. și II.

năstire“ și arată și azi stânca în care a fost tăiată pivnița mănăstirii.¹⁾

24. **Ciunga** (jud. Albei-inferioare). E amintită în conșcripția lui Rednic din 1765. În 1774 avea doi călugări. Averea: loc arător de 6 gălete și 2 mierțe, fânaț de 10 care de fân, avea apoi o vie și o pădure.²⁾ Internul mănăstirii era 170 orgii de lung și 96 de lat. Călugării erau uniți.³⁾ În 1775 Filoteu-Laszlo dă egumenului de aci Teodosie o scrisoare de recomandare pentru cerșit.⁴⁾ Teodosie era egumen și la 1783 cum se vede dintr'o scrisoare alui Ignatie Darabant din 12 Febr. al acestui an trimisă popii Samoilă Laday din Băgău.⁵⁾

25. **Cluj-Mănăstur**. Aci era o mănăstire zidită de „quondam Paulus a Macedonia“ negustor în Cluj împreună cu ginerele său „Georgius Literatus Christophor“ asemenea negustor în Cluj. Vlădica Teofil le dă din soborul ținut în Alba-Iulia la 17 Iunie 1696 lor și urmașilor lor dreptul de patronat asupra mănăstirii.⁶⁾

26. **Coc** (jud. Turda-Arieș). Se amintește în 1774, când avea un călugăr unit. Internul mănăstirii era foarte mic.⁷⁾

27. **Comana de jos** (jud. Făgărașului). Aci se află un schit mic și sărac, a cărei avere o formă un fânaț de trei care de fân. Schitul a fost ars în urma ordinului lui Buccow.⁸⁾

28. **Comana de sus**. Mănăstirea era pe moșia boierului Ion Maniu. În 1748 avea 6 călugări și o călugăriță bătrână. Un călugăr trăia din cerșit, altul era nebun. Averea: 3 cai, 2 stupi, fânaț de 2 care de fân. Preotul mănăstirii era Dionisie.⁹⁾

29. **Copalnic** (jud. Solnoc-Dobâca). Mănăstirea e amintită în conșcripția lui Rednic din 1765, unde se spune, că internul ei ar valora 200 floreni. Era proprietatea uniților dar pe la 1774 nu avea nici un călugăr.¹⁰⁾

30. **Cuteiuș** (jud. Cojocnei lângă Huedin). Șematismul jubilar (1900) al arhidiecezei Blajului spune, că aci era o mănăstire din veacul al XVIII, ai cărei călugări instruau tineretul. Pe timpul episcopului Gr. Maior mănăstirea avea o grădină de pomi și un loc arător numit „Dumbráva mănăstirii“. În

¹⁾ Szolnokdoboka vármegye monográfiája II, 467.

²⁾ Maior I. ³⁾ Specificatio I. ⁴⁾ Concept în Bibl. centrală arhidiecezană din Blaj. ⁵⁾ Concept ibidem.

⁶⁾ Orig. în Bibl. centrală arhid. din Blaj.

⁷⁾ Maior I. Cfr. Specificatio I. ⁸⁾ Specificatio I.

⁹⁾ Bunea op. c. p. 331. Cfr. Conșcripția lui Rednic. ¹⁰⁾ Maior. I.

mănăstire petreceă și un dascăl pentru copii sâtenilor cu numele Aron Toma¹⁾

31. **Daia română** (jud. Albei-inferioare). E amintită la 1636. In 6 Maiu al acestui an prânzesc în ea principele Gh. Rákoczy I. și contele Haller²⁾. In 1711 egumenul mănăstirii era un anumit Ioasaf.³⁾ In 1765 petreceă aci un popă Gheorghe.⁴⁾ In 1774 avea doi călugări. Averea: un loc arător de 5 gălete și fânaș de 2 care de fân.⁵⁾ Era în posesiunea uniților.⁶⁾

32. **Deda** (jud. Mură-Turdă). Mănăstire unită numită „Mănăstirea pe Bistra“. Ordinul lui Buccow a lăsat-o neatinsă. Pe timpul lui Gr. Maior călugărul unit din ea a fost alungat de un dascăl neunit, care s'a așezat apoi în mănăstire ocupându-i averea, care constă din loc arător de 4 gălete și dintr'un fânaș de 10 care de fân.⁷⁾

33. **Dejani** (jud. Făgărașului). A fost arsă în urma ordinului Buccow.⁸⁾ In 1748 avea un călugăr și două călugărițe. Preotul mănăstirii era Ioan. Averea: un cal.⁹⁾

34. **Delheni** (jud. Solnoc-Dobâca). Specificatio I. din 1763 spune, că a rămas neatinsă de ordinul lui Buccow. In 1774 nu avea nici un călugăr. Era un schit mic care avea loc arător de o găleată și fânaș de un car de fân.¹⁰⁾

35. **Drăgușul de jos și de sus** (jud. Făgărașului). Pe teritoriul acestor două sate se aflau trei mănăstiri. Una se numia „Mănăstirea cea mare și bătrână“, a doua „alui Calota“ și a treia „a Kompsi Kodre“¹¹⁾. O mănăstire a Drăgușului se amintește la 1736.¹²⁾ In 1748 una din Drăgușul de sus, avea 9 călugări; avere: 2 cai, 4 vaci, 9 junci, 10 stupi, loc arător de 2 gălete și trei mierțe. Alta, din Drăgușul de jos, avea în acelaș an 3 călugări și 8 călugărițe. Avere: 6 stupi și loc de 2 care de fân.¹³⁾

¹⁾ Dintr'un protocol de vizitație canonică alui Gr. Maior aflător în arh. metrop. din Blaj. Cfr. și Specificatio I.

²⁾ Haller Gábor naploja in Szabó Károly, Erdélyi tört. adatok IV. Kolozsvár 1862 p. 33 „1636 május 6. Ebéden az oláh barátok klastrománál. Dálya mellett“.

³⁾ Iorga, Inscricții ardelenene și maramureșene II, 169.

⁴⁾ Conscriptia lui Rednic. ⁵⁾ Maior I. ⁶⁾ Specificatio I.

⁷⁾ Specificatio I. și II. ⁸⁾ Specificatio I. ⁹⁾ Bunea op. c. p. 332.

¹⁰⁾ Maior I.

¹¹⁾ Specificatio I. ¹²⁾ Iorga, Inscricții ardelenene și maramureșene II, 92.

¹³⁾ Bunea op. cit. p. 333.

36. **Dumbrava** (jud. Murăș-Turda). Aci era o mănăstire numită „la Socet”. A scăpat neatinsă de furia lui Buccow. Pe la 1761 a fost luată cu puterea din mâna uniților de popa neuniț Mihailă împreună cu sătenii.¹⁾

37. **Feldru** (distr. Rodnei). Mănăstirea de aci avea un agru de 4 gălete și fânaț de 6 care de fân.²⁾ In 29 Aprilie 1763 a fost vizitată de episcopul P. P. Aaron.³⁾ In 16 Decemvrie 1767 a vizitat-o Atanasie Rednic.⁴⁾ Acum nu avea nici un călugăr. Cel din urmă călugăr pare a fi fost Samuil, mort în 1766.⁵⁾ In 24 Ianuarie 1768 locuitorii din Feldru s'au adunat la sfat la porunca vice-coloneluului Erzemberg și după ce au constatat că mănăstirea, așezată între Feldru și Ilva mică aproape de „gura Rimetzi”, ca toate mănăstirile din păduri, e un cuib de hoți și tâlhari, au decis ca biserica să fie așezată în Feldru spre folosul poporului împreună cu ornatele și vasele bisericești. Averea mănăstirii să fie licitată și camelele banilor căpătați prin licitație să se folosească pentru lipsurile bisericii.⁶⁾

38. **Feleac** (jud. Cojocnei). Se amintește la 1681 pe o inscripție de pe o carte slavonă aflătoare în proprietatea bisericii din Feleac. A scăpat neatinsă de furia lui Buccow. Era pe-timpul lui Gr. Maior proprietatea neuniților. Averea mănăstirii constă dintr'un agru de 2 gălete și un fânaț de 1 car de fân.⁷⁾

39. **Feleacul săsesc** (jud. Solnoc-Dobâca). Mănăstirea de aci e pomenită în conscripția lui Rednic din 1765. Avea o vie, o pădurice și 6 stupi, cari, toate, erau pe acest timp averea parohului comunei.

40. **Geoagiul de sus** (jud. Albei inferioare).

41. **Hodac** (jud. Murăș-Turda, pe valea Gurghiului). Mănăstirea de aci numită „Tyro” avea un fânaț de 12 care de fân și o grădină cu pomi.⁸⁾ La 1765 avea un călugăr David.⁹⁾

¹⁾ Specificatio I și II.

²⁾ Maior I. ³⁾ Protocolul de vizitație canonică alui P. P. Aaron în Bibl. centr. din Blaj.

⁴⁾ Protocolul de vizitație canonică alui Rednic din 16 Decemvrie 1767 în arh. metrop. din Blaj.

⁵⁾ Scrisoarea din 24 Ianuarie 1768 a locuitorilor din Feldru către Rednic în Bibl. centr. din Blaj.

⁶⁾ Dintr'un protocol de acte de pe timpul lui Rednic. Ibidem.

⁷⁾ Specificatio I. și II. ⁸⁾ Maior I. ⁹⁾ Conscripția lui Rednic.

Un călugăr avea și în 1774. În 1780 egumenul mănăstirii era Vlasie.¹⁾

42. Hunedoara. Conscripția lui Rednic din 1765 amintește aci un „*monasterium cassatum*“.

43. Ibănești (jud. Mureș-Turda). Mănăstirea de aci e amintită în conscripția lui Rednic din 1765. Raportul din 16 Iunie 1774 alui Gr. Maior spune, că avea un călugăr, fânaț de 12 care și o grădină cu pomi.

44. Lăscud (jud. Târnavei mici). Este amintită în Specificatio I.

45. Leschia (jud. Solnoc-Dobâca). Se spune, că și azi s'ar vedeă urmele unei vechi mănăstiri românești. Biserica de lemn a mănăstirii a fost dusă în comună, unde s'a folosit până la zidirea bisericii celei noi.²⁾

46. Lighet (?). Aci se amintește o mănăstire în conscripția lui Rednic din 1765.

47. Lissa (jud. Făgărașului). Mănăstirea se află pe moșia familiei boierești Paleriu. La 1748 avea 2 călugări. Unul bătrân pe care îl grijiau copii lui, celalalt cerșitor.³⁾ Mănăstirea a fost arsă în urma ordinului lui Buccow. Cel din urmă călugăr al ei pare a fi fost Misail, pe care îl amintește Rednic în conscripția sa din 1765 și îl aflăm iscălit și pe un act din 2 Februarie 1769.⁴⁾ În 1779 locuitorii din Lissa cer voie pentru a putea restaura mănăstirea să aibă unde merge în posturi la pocăință.⁵⁾ Generalul Preiss însă nu le-a împlinit cererea.⁶⁾

48. Lupșa (jud. Turda-Arieș). Episcopul Aaron într'o scrisoare din 9 Octomvrie 1762 adresată lui Buccow o numește „*perantiquum monasterium*“. Cu prilejul agitației lui Sofronie călugărul de aici Procopiu a trecut la neuniere și astfel a fost scos din mănăstire. În 1762, când a fost devastată de neuniți avea doi călugări: Pahomie și Silvestru. În mănăstire era până către sfârșitul veacului XVIII școală de cântori.⁷⁾ Feciorii cari frecventau școala mănăstirii erau scutiți de miliție.⁸⁾ În 1774

1) Sematismul jubilar al arhidiecezei Blajului p. 485.

2) Szolnokdoboka vármegye monográfiája IV, 347.

3) Bunea op. cit. 332. 4) Orig. în Bibl. centrală din Blaj.

5) Scrisoarea de dte Făgăraș 26 Aprilie 1779 alui Maior către generalul Preiss în arh. metrop. din Blaj.

6) Scrisoarea lui Maior din 26 Iulie 1779 către acelaș. Ibidem.

7) Bunea op. cit. 247. 8) Sematismul jubilar al arhid. Blajului p. 519.

avea numai un călugăr. Averea constă dintr'un agru de 4 gălete, un fânaș de 11 care de fân și dintr'o pădurice.¹⁾

49. **Măgheruș** (jud. Solnoc-Dobâca). Tradiția spune, că în hotarul acestei comune ar fi fost o mănăstire românească de călugări.²⁾

50. **Măgina** (jud. Albei-inferioare). Mănăstirea de aci avea un intern de 120 orgii de lung și 100 de lat; averea era un agru de 10 gălete, fânaș de 2 care de fân și o vie.³⁾ În 1745 moara mănăstirii a fost ocupată de colegiul reformat din Alud.⁴⁾ Înainte de 1759 era în ea un călugăr Sofronie Pavlovits, care în urma agitației lui Sofronie părăsește mănăstirea. La 1762 se reîntoarce în ea și el a dus la Blaj o parte din averea mobilă a mănăstirilor din Geogiul de sus și Râmeți.⁵⁾ În 1764 în mănăstirea dela Măgina era tot Sofronie Pavlovits.⁶⁾ Șematismul jubilar al arhidiecezei Blajului spune, nu știu pe ce bază, că mănăstirea a fost întemeiată la 1611 (p. 124).

51. **Mănăștur** (Monostor-Kapolnok în jud. Solnoc-Dobâca). În 1405 satul e numit Alsó-Kapolnok și se spune expres, că era sat românesc. În 1424 e numit *Monostor-Kapolnok*. Astfel mănăstirea s'a întemeiat în restimpul dintre anii 1405 și 1424. În 1405 satul, care aparținea cetății Chloarului, e dăruit împreună cu cetatea fiilor lui Balc — român — Demetriu și Sandrin și fiilor lui Drag, Gheorghe și Sandrin. În 1424 e numai al acestor doi din urmă. Cred, că ei sunt ctitorii mănăstirii.⁷⁾ Un moș al lor a zidit și înzestrat cu mari averi mănăstirea românească din Perii Maramurășului.

52. **Mărgineni** (jud. Făgărașului). Pe teritoriul acestei comune se află o mănăstire mică, arsă în urma ordinului lui Buccow.⁸⁾ E amintită și în conscripția din 1765 alui Rednic.

53. **Mica** (Mikóháza jud. Solnok-Dobâca). Aci se află o mănăstire mică numită Slamina. Pe timpul lui Gr. Maior era pustie.⁹⁾

54. **Milașul mare** (jud. Cojocnei). Dacă clopotul, a cărei inscripție a publică Șematismul jubilar al arhid. Blajului, a fost

¹⁾ Maior I. Cfr. și Specificatio I.

²⁾ Szolnokdoboka vármegye monográfiája VI. 28.

³⁾ Maior I. ⁴⁾ Specificatio II. Cfr. și Specificatio I.

⁵⁾ Bunea op. cit. p. 346.

⁶⁾ Date despre Sofronie se află în scrisoarea trimisă la 2 Octombrie 1764 de episcopul Rednic tesarariului ardelean. (Concept în arh. metrop. din Blaj). ⁷⁾ Szolnokdoboka vármegye monographiája IV, 221.

⁸⁾ Specificatio I. ⁹⁾ Ibidem.

într'adevăr al mănăstirii de aci, atunci cea mai veche amintire despre ea o avem din 1733. La început a fost unită, mai târziu au ocupat-o neuniții. În 1765 preot nu avea, avea însă un dascăl Ștefan¹⁾ pe care-l întâlnim și la 1759.²⁾

55. **Mintiul Gherlei.** Aci se află o mănăstire de călugări „Nogletin nuncupatum”. În 1774 avea un călugăr și fânăț de 3 care de fân.³⁾

56. **Mintiul român (jud. Solnoc-Dobâca).** A fost arsă în urma ordinului lui Buccow.⁴⁾ O amintește și Rednic în conscripția sa din 1765.

57. **Monor?** (jud. Cojocoei). Aci se află o mănăstire „Obursie dictum”. A scăpat neatinsă de furia lui Buccow. Pe timpul lui Gr. Maior era a neuniților.⁵⁾

58. **Morlaca (jud. Cojocnei).** E amintită mai întâiu în 1731 când avea în fruntea ei pe egumenul Victor. Tot atunci primește dela mai mulți boeri un Triod tipărit la 1725.⁶⁾ La 1774 nu avea nici un călugăr.⁷⁾ Într'un protocol de vizitație canonică alui Maior cetim că o parte din pometul mănăstirii a fost ocupat de doi iobagi ai contelui Gheorghe Banfi.⁸⁾

59. **Netot (jud. Făgărașului).** În 1748 slugiă în mănăstirea de aici popa Niculae.⁹⁾ În urma ordinului lui Buccow a fost arsă.¹⁰⁾

60. **Nicula (jud. Solnoc-Dobâca).** Mănăstirea de aici a fost întemeiată — se spune — la 1659.¹¹⁾ Alții spun, că biserica de lemn de acolo ar fi din 1552. În 1699 a lăcrimat icoana Vergurei Maria din biserica mănăstirii. Plânsul a durat din 15 Februarie până în 15 Martie. Guvernorul Ardealului, contele Sigismund Korniş a dus icoana în capela castelului său din S. Benedic. Mai târziu fiind improcesuat din partea locuitorilor din Nicula și pierzând procesul a pierdut și icoana, care a fost apoi dăruită de primatele Kollonits iezuiților din Cluj. Aceștia au așezat-o în biserica universității de acolo, unde se păstrează și azi. La Nicula se află numai o copie a ei. Icoana făcătoare de minuni se spune, că a fost zugrăvită de preotul din Iclod, Lucaciu, și a dăruit-o mănăstirii Ioan Cupșa din

¹⁾ Conscripția din 1765 alui Rednic. Cfr. și Specificatio I și II.

²⁾ Iorga, Inscriptii ardelene și maramureșene II, 162.

³⁾ Maior I și Specificatio I. ⁴⁾ Specificatio II. ⁵⁾ Specificatio I și II.

⁶⁾ Răvașul din 1910 p. 385. ⁷⁾ Maior I.

⁸⁾ Orig. în arhiva metrop. din Blaj. ⁹⁾ Bunea op. cit. p. 332.

¹⁰⁾ Specificatio I și conscripția lui Rednic. ¹¹⁾ Bunea op. cit. p. 349.

Nicula.¹⁾ În 1767 papa Clemente XIII dă indulgențe plenare celor ce vor vizita mănăstirea la sărbătorile Nașterii, Bunei-vestiri și a Adormirii P. C. V. Maria.²⁾ În 1774 avea numai un călugăr.³⁾

61. Ohaba (jud. Făgărașului). Mănăstirea de aci a fost arsă la ordinul lui Buccow.⁴⁾

62. Ormenișul de câmpie (jud. Cojocnei). Mănăstirea de aci avea un agru de 2 gălete și 3 mierțe și fânaș de 2 care de fân. În 1772 egumenul mănăstirii era Varlaam, care capătă îngăduință de a cerși milă pentru a putea lărgi biserica mănăstirii, prea mică pentru marele număr de credincioși cari o vizitau.⁵⁾ În 1774 avea numai un călugăr.⁶⁾

63. Poptelec (jud. Solnoc-Dobâca). În 1774 nu avea nici un călugăr. Averea mănăstirii constă din un agru de 2 gălete și un fânaș de 2 care de fân.⁷⁾

64. Petrilaca română (jud. Albei-infer.). La 1774 avea un călugăr.⁸⁾

65. Petridul de sus (jud. Turda-Arieș). În conscripția lui Klein din 1733 se amintește călugărul Inocențiu dela mănăstirea de aci. În 1765 egumenul ei era Macarie, clopotar Nicolae Bucuș.⁹⁾ În 1774 avea un călugăr.¹⁰⁾ Mănăstirea a fost nimicită în 1848. Era așezată pe dealul de lângă Cheia Turzii.¹¹⁾

66. Plosca (jud. Hunedoarei).

67. Porcești (jud. Sibiiului). Mănăstirea de aci se află „Pe Valea Caselor în Curechiori”. În 26 Februarie 1747 episcopul Olsavszky făcea propunerea de a alungă pe călugării de aici fiindcă tulburau poporul și-l agitau contra unirii.¹²⁾

68. Porumbacul de jos și de sus (jud. Făgărașului). Mănăstirea din Porumbacul de jos era zidită pe loc erarial. La 1748 avea preot pe Ilie, apoi 3 călugări și o călugăriță. Averea: 2 boi, 1 cal, 1 vacă și 8 stupi.¹³⁾ În 1765 se amintește egu-

¹⁾ Szolnokdoboka vármegye monogr. V, 180. Privitor la icoană vezi Kovács Gyárfás, A mikolai máskép Kolozsvári csodatevő sz. Szüz kögyképének tört. vázlat. Szamosújvár 1898.

²⁾ Orig. în Bibl. centr. din Blaj. ³⁾ Maior I.

⁴⁾ Specificatio I. ⁵⁾ Concept în Bibl. centrală arhid. din Blaj.

⁶⁾ Maior I. ⁷⁾ Maior I. și Specificatio I. ⁸⁾ Maior I.

⁹⁾ Conscripția lui Rădnic. ¹⁰⁾ Maior I.

¹¹⁾ Șematismul jubilar al arhid. Blajului p. 588—9.

¹²⁾ Bunea, Ep. Inocențiu Micu Klein p. 195. Cfr. Specificatio I. și II.

¹³⁾ Bunea, P. P. Aron d. 334.

menul Rafail dela mănăstirea de aci.¹⁾ Mănăstirea dela Porumbacul de sus a fost arsă la ordinul lui Buccow, dar o călugăriță și-a făcut o colibă în care trăia și după arderea mănăstirii vechi.²⁾

69. **Rachitova** (jud. Hunedoarei). Tradiția spune, că pe teritorul acestei comune se află o mănăstire românească.³⁾

70. **Racovița** (jud. Sibiiului). Aci era o mănăstire numită „alui Oprea Doican“.⁴⁾ P. P. Aaron scrie lui Buccow în Sept. 1761 că schitul de aci a fost făcut de un călugăr pe moșia proprie. Intemeietoriul a fost la început unit, a trecut apoi la neunire, s'a întors din nou la unire și acum a trecut a doua oară la neunire.⁵⁾ În 13 Februarie 1769 aflăm în ea un călugăr Dănilă,⁶⁾ despre care Rednic spune în protocolul vizitației sale canonice din 22 al aceleiaș luni și an că era unit.⁷⁾ În 1774 se află în ea numai un călugăr.⁸⁾ Specificatio I spune despre el că era „dubiae fidei“.

71. **Răciul de câmpie** (jud. Murăș-Turda). La mănăstirea de aci era în 1765 preot Gabor, cantor Pop Gavril și clopotar Filip Cadar.⁹⁾ În 1793 Gh. Șincai face la rugare șătenilor diferite dispoziții privitoare la venitele mănăstirii. Atunci slugia aci un Popa Iosif.¹⁰⁾ O parte a hotarului se numește și azi „Pădurea mănăstirii“.¹¹⁾

72. **Râmeți** (jud. Albei-infer.)¹²⁾

73. **Râpa de jos** (jud. Murăș-Turda). Aci se află o mănăstire „Branistye nuncupatum“ zidită de Petrica Pinteș și de familia lui. A scăpat și ea de furia lui Buccow.¹³⁾

¹⁾ Conscriptia lui Rednic.

²⁾ Specificatio I. ³⁾ I. Radu, Istoria vicariatului Hațegului p. 295-8.

⁴⁾ Specificatio I. ⁵⁾ Concept în arhiva metrop. din Blaj.

⁶⁾ Iorga, Inscriptii ardelene și maramureșene II, 93.

⁷⁾ Orig. în arh. metrop. din Blaj. ⁸⁾ Major I.

⁹⁾ Conscriptia lui Rednic.

¹⁰⁾ Scrisoarea lui Șincai din 8 Iulie 1793 către Bob.

¹¹⁾ Șematismul jubilar al arhid. Blajului p. 472-3

¹²⁾ Privitor la mănăstirea aceasta pomenită și la 1614 vezi M. Dobrescu, Fragmente privitoare la ist. bisericii române p. 17-18; Bunea op. cit. mai în urmă pp. 339-41, Specificatio I și II; Iorga, Inscriptii ardelene și maramureșene II, 159; Idem, Neamul românesc din Ardeal și Țara ungurească II, 400; apoi scrisorile lui P. P. Aaron din 30 Iunie și 30 Sept. 1762 către Buccow, din 24 Septembrie 1762 către episcopul latin din Alba-Iulia, din 7 Aprilie și 12 Iunie 1763 către arhiepiscopul din Calocsa și acelea două din 24 Maiu și 15 Iunie 1763 către primatele din Strigon. Toate în arh. metrop. din Blaj. ¹³⁾ Specificatio I și II.

74. **Rebra mare** (distr. Rodnei). Amintită în conscripția lui Klein din 1733. Era așezată în „Lunca vinului“. În 21 Apr. 1763 a fost vizitată de episcopul P. P. Aaron.¹⁾ În 1774 nu avea nici un călugăr. Averea: agru de 12 gălete și 2 mierțe și fânaț de 16 care.²⁾ În 1763 era locuită de călugări uniți.³⁾

75. **Rebra mică** (distr. Rodnei). În protocolul de vizitație canonică alui Rednic din 17 Decembrie 1767 cetim, că aci se află o mănăstire, în care locuia un preot de mir. Preotul avea 4 boi și o vacă.⁴⁾

76. **Rușii-Munți** (jud. Murăș-Turda). Aci se afla o mănăstire „lângă Sebes dictum“ în stăpânirea neuniților. Ordinul lui Buccow a lăsat-o neatinsă.⁵⁾

77. **Săcădate** (jud. Sibiiului). Mănăstirea se afla pe „Valea mică“.⁶⁾ În 1774 avea un călugăr. Averea: agru de 5 gălete și 2 mierțe și o vie.⁷⁾

78. **Săliște** (jud. Sibiiului). Era așezate pe „Râul Sibiiului“. Și ea a rămas neatinsă de ordinul lui Buccow.⁸⁾

79. **Sămbăta de jos** (jud. Făgărașului). În 1748 avea un preot Ioanichie și 3 călugări. Averea: 1 bou, 2 cai, 2 vaci, 2 junci, 30 capre, 4 stupi. În 1755 era ocupată de neuniți.⁹⁾

80. **Sămbăta de sus** (jud. Făgărașului). În 1653 satul ajunge în posesiunea vornicului Muntean Preda din neamul Brâncovenilor. A rămas zălogită la ei până pe vremea lui Apafi, care le-a dăruit-o pe vecie. Biserica mănăstirii a fost zidită între 1697—1714 de Constantin Brancoveanu¹⁰⁾. Pe la 1690 (?) se amintește egumenul Ion¹¹⁾. Pe-un Triod de Buzău din 1701 aflăm inscripția: „Acest Triod ni s'a dat de pomeană de Mariea Sa Vodă Ion Constantin B. Brâncoveanu voevod mănăstirii dela satul Mariei Sale dela Sămbăta de sus vleat 7209 (1701)“. Pe scoarțe sunt scrise numele mai multor diaci, cari au învățat la popa Mitrofan¹²⁾. În 1748 avea 5 călugări și 5 călugărițe. Egumen era popa Visarion. Ordinul lui Buccow a lăsat-o, probabil la intervenția familiei Branco-

¹⁾ Protocolul de vizitație canonică alui Aaron în Bibl. centr. din Blaj.

²⁾ Specificatio I. ³⁾ Specificatio II.

⁴⁾ Orig. în arh. metrop. din Blaj. ⁵⁾ Specificatio I și II.

⁶⁾ Specificator I. ⁷⁾ Maior I. Cfr. și Conscripția lui Rednic.

⁸⁾ Specificatio I și II. ⁹⁾ Bunea, P. P. Aaron și Dionisie Novacovici 333—4.

¹⁰⁾ Bunea o. cit. p. 335. ¹¹⁾ Iorșa, Inscriptiile ardeleni și maramureșene II., 183.

¹²⁾ Însemnare alui I. M. Moldovanu în Bibl. centrală archid. din Blaj.

veanu, neatinsă¹⁾). În 1751-2 Visarion e părit înaintea consistoriului din Blaj. Acuzele: a fost hirotonit în Muntenia, se amestecă în afacerile preoților, face sărindare, botează, spovedește, „ordines callugerales contulit absque facultate ordinarii”, înmormântează etc. De odată cu el sunt păriți 13 preoți din Sâmbăta de sus, cari agită contra Unirei. Acuzatorul e protopopul Constantin din Făgăraș²⁾). În 1754 Visarion merge la s. Mormânt. În 1755 era încă tot acolo³⁾). În 1769 Rednic spune în protocolul său de visitație canonică despre călugării de aci că „sunt mali schismatici⁴⁾”. În 5 Martie 1772 scrie guvernului, că prințul Brâncoveanu trimite din Muntenia cărți schismatice, cari sunt apoi împrăștiate în țara întreagă⁵⁾). Nici Gr. Maior nu priviă cu ochi buni mănăstirea de aci. În 26 April 1779 scrie generalului Preiss, că „ex eo monasterio trivialibus viris totidemque faemellis infami toțum in Transylvaniam promanat schismatis virus”, iar în 26 Iulie al aceluiași an scria lui Preiss, că dacă nu lasă să se restaureze mănăstirea dela Lissa atunci și cea dela Sâmbăta de sus „quod est spelunca et receptaculum vagabundorum impostorum callugerozum benedictam illam terram Fogaras falsis et perversis suis commentis contaminantium, clerum populumque corumpentium suprema autoritate regia diruatur”. Nedărîmarea ei și restaurarea mănăstirilor schismatice din Șinca scandalizează întreagă Țara Oltului⁶⁾). După atâtea intervenții mănăstirea a fost în 1785 dărîmată. În 10 Septembrie al aceluiași an Emanuil Brancoveanu se plînge către guvernul ardelean contra dărîmării ei⁷⁾).

81. Sâncel (jud. Târnavei mici). În 1759 petrecea în mănăstirea de aci un călugăr-preot Inochentie⁸⁾). În 19 Martie 1762 Aaron scriea bar. Diatrich, că mănăstirea e foarte mică: o capelă făcută de-un „aschet”, care abia poate cuprinde 10-12 oameni⁹⁾).

82. Sânt-georz (distr. Rodnei). Rednic spune în protocolul său de visitație din 10 Decembrie 1767, că mănăstirea nu are nici un călugăr¹⁰⁾).

¹⁾ Bunea ibidem p. 335-6. ²⁾ Actele procesului în Bibl. centr. din Blaj.

³⁾ Iorga o. cit. II., 185-6. ⁴⁾ Orig. în arch. mitrop. din Blaj.

⁵⁾ Bunea, o. cit. p. 336. ⁶⁾ Arch. mitrop. din Blaj. ⁷⁾ Iorga, Sate și preoți din Ardeal p. 269 n. 4.

⁸⁾ Din actele unui proces aflătoare în Bibl. centr. din Blaj. ⁹⁾ Arch. mitrop. din Blaj. ¹⁰⁾ Orig. în arch. mitrop. din Blaj. Cfr. Specificatio I.

83. **Sân-Mărtinul de Câmpie** (jud. Cojocnei). În 1765 călugărul mănăstirei se numia Ion¹⁾. În 1774 avea numai un călugăr. Averea: agru de 3 gălete, fânaș de 2 cară de fân și o vie²⁾. Ordinul lui Bucow a lăsat-o neatinsă.

84. **Sântioana** (jud. Bistrița-Năsăud). În 1765 mănăstirea avea 7 stupi și o pădurice³⁾. În 1781 o parte de hotar se numia „Pădurea mănăstirii”⁴⁾.

85. **Săsăuș** (jud. Sibiiului). În 1762 se amintește Susana, văduva popii din Avrig, iar acum „monialis professa in asceteriolo ad Szasz-Hausz sito degens”, care intervine la episcopul pentru un fiu al ei, Porfirie⁵⁾. În 1765 călugărul mănăstirei era Isaia. Averea consta dintr'un agru de 5 gălete⁶⁾.

86. **Săsciori** (jud. Sibiiu). Petru Bod spune, că în mănăstirea de aci erau câțiva preoți și călugări neuniți, cari cutreierau satele din jur și făceau slujbe. Vlădica unit A. Rednic s'a plâns guvernului. La porunca acestuia a mers „supremus iudex cottus Albensis” la începutul lui April 1767 cu câteva sute de oameni au năvălit asupra satului făcând locuitorilor pagube enorme, au dărâmat mănăstirea, au prins 18 persoane și le-au dus în temnița comitatului⁷⁾.

87. **Șercăița** (jud. Făgărașului). La 1748 avea un preot, Iosif, 3 călugări și o călugăriță cerșitoare. Averea: 1 bou, 4 cai, 3 vaci și un fânaș de 4 cară de fân⁸⁾.

88. **Scoreiu** (jud. Făgăraș). Mănăstirea se afla pe proprietatea comunei. În 1748 preotul ei era Hălmaciu. A avea 8 călugări și o călugăriță. Avere: 5 boi, 5 cai, 4 vaci, 15 capre și 18 stupi. Tot atunci se mai afla un călugăr atașat la mănăstire (penes monasterium receptus) cu avere de 4 boi, 2 cai, 8 vaci, 4 junci, 40 oi, 12 porci și 15 stupi⁹⁾. Mănăstirea a fost aprinsă în urma ordinului lui Buccow însă călugărul Hălmaciu nu s'a mișcat de acolo ci și-a făcut un nou locaș¹⁰⁾.

89. **Sibiul** (jud. Sibiiului). Mănăstirea de-aci a scăpat neatinsă de furia lui Buccow. Averile însă i-le-au ocupat sâtenii. Era în mâna neuniților¹¹⁾.

¹⁾ Conscriptia lui Rednic. ²⁾ Maior I. Cfr. și Specificatio II.

³⁾ Conscriptia lui Rednic. ⁴⁾ Szolnokdoboka vármegye monograph. VII, 72. ⁵⁾ Scrisoarea din 11 Iulie 1762 alui P. P. Aaron către Bucow în arch. metrop. din Blaj. ⁶⁾ Conscriptia lui Rednic. Cfr. și Specificatio I.

⁷⁾ Brevis Valachorum Transylvaniam incolentium historia lib. 2 cap. 4.

⁸⁾ Bunea, o. cit. p. 332.

⁹⁾ Bunea o. cit. p. 333-4¹⁰⁾ Specificatio I. ¹¹⁾ Specificatio I. și II.

90. **Silvaș** (jud. Hunedoara). Mănăstirea Prislopului. Afară de mănăstirea cunoscută a fost aci una „la Riu de mori Suseni nominatum cujus rudera dumtaxat visuntur“¹⁾.

91. **Silvașul de Câmpie** (jud. Cojocnei). În 1765 la mănăstirea de-aci se afla un călugăr Lazar și dascălul Bănu. Pădurea mănăstirii a fost pustiită de neuniți²⁾. În 1774 nu avea nici un călugăr. Avere: agru de 9 gălete, fânaș de 16 cară de fân și o pădure³⁾. Pe la 1765 avea și 20 de stupi⁴⁾.

92. **Șimișna** (jud. Solnoc-Dobâca). Autorii monografiei jud. Solnoc-Dobâca spun, că mănăstirea era pe valea numită „Valea mănăstirii“ și că a fost desființată la începutul veacului XVIII⁵⁾. Informația e neexactă. Mănăstirea mai există încă și în jumătatea a doua a veacului XVIII. Furia lui Buccow a lăsat-o neatinsă, călugări însă nu avea⁶⁾.

93. **Șinca nouă și veche** (jud. Făgărașului). Pe teritoriul acestor două comune erau 5 mănăstiri în veacul al XVIII-lea. Una se numia „la Trestioară“, a doua „în Strimba“, a treia „în Valea lărguță“, a patra „Pe Crețul“. Locul mănăstirii a cincea nu-l pot preciza. Biserica celei de pe Crețul era făcută în stâncă asemenea și chilille călugărilor⁷⁾. La 1748 una din Șinca nouă era pe locul iobagului Popa Avram, care a fost la Ierusalim și era tot odată și preotul mănăstirii. A avea 5 călugări, și o călugăriță. Avere: 1 cal și 9 stupi. Una din Șinca veche era pe proprietatea bătrânului călugăr Popa Maniu. A avea 4 călugări și 2 călugărițe. Avere: 1 cal, 1 vacă, 9 stupi și fânaș de 2 cară de fân apoi un agru de 2 gălete. În 1755 Aaron spune despre două din mănăstirile de-aci, că erau ocupate de neuniți⁸⁾. O mănăstire din Șinca (din care?) a fost mai târziu restaurată⁹⁾.

94. **Solovăstru** (jud. Murăș-Turda). Se numia mănăstirea „La capul Dealului“. În 1774 avea un călugăr. Avere: agru de 1 găleată, fânaș de 4 cară de fân și o pădurice¹⁰⁾.

¹⁾ Specificatio I. Pe lângă datele cunoscute cfr. privitor la mănăstirea Prislopului scrisoarea lui Aaron din 7 Martie și din 12 April 1762; către Diettrich, apoi scrisoarea lui Maior din 12 Decembrie 1775 către egumenul mănăstirii toate în arch. mitrop. dia Blaj.

²⁾ Conscripția lui Rednic. ³⁾ Maior I. ⁴⁾ Conscripția lui Rednic. ⁵⁾ Szolnok-Doboka vármegyje monographiaja VI, 85. ⁶⁾ Specificatio I. și II.

⁷⁾ Specificatio I. ⁸⁾ Bunea o. cit. 381-2 și 334 n. 1. ⁹⁾ Scrisoarea din 26 Iulie 1779 a lui Gr. Maior către generalul Preiss în arch. mitrop. din Blaj. ¹⁰⁾ Specificatio I. și Maior I.

95. **Șopteriu** (jud. Cojocnei). În 1765 trăia aci un popă Mitru. Rednic spune în conscripția sa că avea un agru de 4-gălete, fânaș de 2 cară de fân. Pădurea, care prețuia 600 fl. au ocupat-o stăpânii satului, stupii (30) i-au luat sătenii asemenea și casa călugărească¹⁾.

96. **Straja** (jud. Albei infer.). Pe la 1760 era părăsită. Avea o vie, care producea 4—500 urne de vin și pe care a ocupat-o Zorger, un ampoițat al episcopului latin din Bălgrad²⁾. Sătenii știu arăta și azi locul unde a fost mănăstirea. O parte din hotar se numește și acum „La Călugărul“. Tot aci găsim „Valea Călugărului“.

97) **Mănăstirea Strâmba** (în Fizeș jud. Solnoc-Dobâca). Egumenul Nechifor dela mănăstirea de-aci spunea într-o petiție adresată în 1761 episcopului Aaron, că mănăstirea „a trecentis prope annis stat et stabat“ cum o dovedește o inscripție de pe-un părete al ei³⁾. Bunea spune că a fost zidită pe la 1470, dat, care se potrivește cu afirmația lui Nechifor. După tradiție capela mănăstirii a întemeiat-o la 1725 o femeie văduvă cu piciorul strîmb și de aceea s'a numit și mănăstirea „Strâmba“⁴⁾. În 1755 un călugăr de-aci, Nicolai face la Blaj mărturisire de credință catolică⁵⁾. Pe la 1761—3 în fruntea ei se află egumenul Nechifor, care a fost alungat din ea de locuitorii din Sâmpetru, agitați de propaganda lui Sofronie. În 1761 moșia mănăstirii a fost ocupată cu forța de judele Ștefan Șerban. Nechifor se plînge episcopului și episcopul generalului Buccow, care în 21 Octombrie 1761 a poruncit să i-se restituie averile. De furla lui Buccow a fost scăpată numai în urma intervenției stăruitoare alui P. P. Aaron⁶⁾. La 1765 găsim aci pe călugării Gheorghe și Ioan. Egumen era cunoscutul Nechifor. Cantor era un anumit Ion iar clopotar Toma Someșan. Mănăstirea avea 4 case, un agru de 42 gălete, un fânaș de 16 cară de fân și 2 păduri⁷⁾. Aci a fost exilat călugărul blăjan, vestitul Gherontie Cotore, în urma opoziției făcute în 1765 lui Rednic⁸⁾. În mănăstire era și o școală în care anual învățau a cetti și scrie 15—20 tineri uniți. Școala a existat până în 1848⁹⁾.

¹⁾ Conscripția lui Rednic din 1765. Cfr. Maior I. și Specificatio I.

²⁾ Specificatio I.

³⁾ Arhivă mitrop. din Blaj. ⁴⁾ Szolnok-Doboka vármegye monograph. III., 490. ⁵⁾ Arch. metrop. dia Blaj. ⁶⁾ Bunea o. cit. 342—4.

⁷⁾ Conscripția lui Rednic. ⁸⁾ Samuil Kleis la Cipariu, acte și fragmente p. 121. ⁹⁾ Hodor. Szolnok-Doboka vármegye esmértetése p. 561—2.

98. **Strâmbu** (Horgospatak jud. Solnoc-Dobâca). Era o mănăstire veche de călugări, care a fost dăruită probabil la intervenția episcopului unit I. Patachi¹⁾.

99. **Toplița** (jud. Murăș-Turda). Se numia mănăstirea „lui Damian Lupu“. A scăpat neatinsă de furia lui Buccow. Specificatio I. spune, că locuște în ea un călugăr neunit Luca Mereuș. În acest timp mănăstirea avea un agru de 60 gălete și fânaș de 18 cară de fân²⁾.

100. **Treszne** (în vechiul jud. al Dobâcei). Aci erau două mănăstiri. Una se numia mănăstirea „din Măgură“, cealaltă „din Șanț“. Ambele au fost nimicite pe timpul agitației lui Sofronie. Cea „din Șanț“ a fost mai târziu restaurată și în ea s'a așezat un călugăr unit. La 1774 însă nu se mai află nici unul³⁾.

101. **Vaca** (jud. Hunedoarei)⁴⁾.

102. **Vad** (jud. Solnoc-Dobâca).

103. **Vaida rece** (jud. Făgărașului). Aci erau două mănăstiri, — una se numia „a Luchi“ — dar ambele au fost arse la ordinul lui Buccow⁵⁾. Mai era una în *Recea de jos* și alta *Recea de sus*. Cea dintâi era pe moșia principesei Cantacúsino. La 1748 avea 3 călugări și 1 călugăriță. Preot era Popa Leonte. A doua era pe pământ sătesc. La 1748 avea 1 călugăr și 2 călugărițe dintre cari una cerșitoare. Preot era Popa Onofrei⁶⁾.

104. **Văidei** (jud. Hunedoara). Mănăstirea de-aci a fost întemeiată la 1759. La insistența călugărului Ion Dumitru Barbu comuna a dat teritoriul cu condiția, ca mănăstirea să aibă și o capelă și școală pentru băieții sătenilor. Mănăstirea s'a și zidit împreună cu capela și școala. A fost nimicită în urma ordinului regesc din 3 Ianuarie 1782⁷⁾. Mănăstirea aceasta o mai găsim amintită și într'o „Fassio super monasteriis gr. ritus catholicorum per magnum Transylvania principatum“ scrisă pe la 1770⁸⁾.

¹⁾ Szolnok-Dobóka vármegye monographiaja IV. 42.

²⁾ Cfr. și Specificatio II. și Conscriptia lui Rednic. ³⁾ Specificatio I. și Maior I.

⁴⁾ Afară de datele cunoscute cfr. Maior I. Specificatio I. Conscriptia din 1765 alui Rednic și scrisoarea din 9 Iunie 1762 alui P. P. Aaron către Buccow în arch. mitrop. din Blaj.

⁵⁾ Specificatio I. și Conscriptia lui Rednic. ⁶⁾ Bunea o. cit. 332.

⁷⁾ Șematismul jubilar al diecezei Lugojuului p. 399.

⁸⁾ Orig. în Biblioteca centrală arhiepiscopala din Blaj.

105. **Veneția de sus** (jud. Făgărașului). Mănăstirea de aci e amintită în Specificatio I., care spune despre ea că a fost nimicită în urma ordinului lui Buccow.

106. **Vistea de jos** (jud. Făgărașului). La 1748 avea un preot bătrân Lăluț Bogoslov și 3 călugări. Averea: 20 capre, 7 stupi, agru de 5 gălete și de două cară de cucuruz (porumb)¹⁾. Specificatio I. o înșiră între mănăstirile nimicite pe urma agitației lui Sofronie.

107. **Vistea de sus** (jud. Făgărașului). La 1748 avea un preot bătrân pe Pahona, 2 călugări și 5 călugărițe. Avere: 1 cal, 3 vaci, 12 stupi și fânaț de două cară²⁾. A fost și ea nimicită la ordinul lui Buccow. Fânațul de 7 cară de fân al mănăstirii e amintit și în conscripția lui Rednic.

108. **Zagra** (distr. Rodnei). Specificatio I. amintește aci o mănăstire unită părăsită. A avea agru de 15 gălete și fânaț de 8 cară.

Dr. ZENOVIE PĂCLIȘANU.

Insemnări.

La București! Clujul, vechia capitală a Transilvaniei, trebuie numai decăt să ajungă un oraș românesc, și desigur că va deveni foarte curând astfel. Așezat în mijlocul unui ținut locuit numai de români uniți, universitatea din Cluj nu poate continua să fie un focar de maghiarizare. E drept și natural, că în universitatea românească din Cluj să fie și o facultate de teologie unită, așa cum în universitatea din Cernăuț a fost și este o facultate de teologie neunită.

Dar în Cluj e vorbă, să se aducă reședința unei episcopii unite, e cu puțință, ca însuș scaunul mitropoliei unite să se strămute, în Cluj. Pe lângă scaunul arhieresc, ce va veni acolo, va fi însă o facultate de teologie eparhială așa, că este foarte probabil, că întreținerea facultății de teologie din Cluj, nu va îngreună cu nimic budgetul statului.

Statul român trebuie însă, în tot cazul, să întreprindă o facultate de teologie unită la universitatea din București.

Capitala României este un oraș mare, absolut românesc, cu multe și foarte importante așezăminte de cultură. Univer-

¹⁾ Bunea o. cit. p. 333. Cfr. și Conscripția lui Rednic.

²⁾ Bunea o. cit. p. 33. Cfr. și Specificatio I.

sitatea din capitala țării este și va fi tot mai mult cea mai mare școală românească. De pe catedra acestei universități, propovăduiesc cei mai de seamă reprezentanți ai științei.

Acolo este și va fi izvorul, dela care se va adăpa tineretul, setos să lucreze la ridicarea culturală și morală a poporului român. În București dar, cade-se, să învețe carte și tinerii chemați să cărmuiască sufletește poporul român, unit în credință cu Roma veche și veșnică.

Celor ce își închipuiesc, că facultatea de teologie unită nu ar avea locul ei în București pentru cuvântul, că în București nu sunt prea mulți uniți, le răspund, că în București înainte de războiu trăiau vre-o zece mii de uniți, între cari medici, advocați, profesori universitari, gazetari. Apoi numărul lor va crește cu mult de acum înainte, când și uniții vor trebui să ocupe funcțiuni în ministerul cultelor, când alți mulți vor veni în capitală, ca membri ai parlamentului, ori în alte funcțiuni, ori ca studenți la universitate și în școlile speciale mai înalte.

Dar, și de nu ar trăi în București nici un unit, tot în capitala țării va trebui să se întemeieze pepiniera conducătorilor bisericii unite. Viitorii arhieri și mari dascăli ai bisericii române unite trebuiesc să iasă din universitatea din București, ca să fie la același nivel intelectual cu toți conducătorii poporului român.

Așa e pretutindeni. În Franța p. e. protestanții trăiesc toți în munții Seveni, și spre mare. Parisul este un oraș, în care 95% din locuitori sunt catolici. Cu toate acestea, până la desființarea budgetului cultelor în Paris, la Sorbone, statul francez întreține o facultate de teologie protestantă, alături de cea catolică. Pretutindeni, în lumea întreagă, e admis principiul, că trebuie clerul superior al unei confesiuni naționale, să se cultiveze la universitatea din capitala statului. Așa se cade prin urmare, să facem și noi.

În favorul acestei soluțiuni mai militează încă un argument puternic. În România mare trăiește o numărăoasă populațiune romano-catolică. Clerul latin, merit să păstorească acele populațiuni, e bine să fie crescut în sentimente prietenoase Românilor. Alipindu-se la facultatea de teologie unită, vre-o trei catedre speciale pentru clerul acela, universitatea din București, va putea deveni o pepinieră și pentru clerul superior dela episcopiile catolice din România.

Cu întemeierea unei a doua facultăți de teologie la universitatea din București, cea mai veche — cea neunită —, de care ori cât bine am spune noi, tot nu am putea risipi tot ce s'a articulat în contră-i — chiar aceasta va câștiga, prin emulațiune. Va fi ferită în viitor de numiri pripite, i-se va ridica nivelul intelectual.

Așadar, din toate punctele de vedere, avem un interes general, național și de stat, care pretinde, ca statul român să creieze o facultate de teologie unită la universitatea din București.

M. Theodorian-Carada.

Rubrică Pastorală.

Cuvinte arhieresti pentru dieceza Gherlii. Greutățile inerente timpului prezent de mari prefaceri au adus cu sine, că, mai recent, în un scurt interval, am primit *patru scrisori pastorale*, cari au fost adresate, în anul acesta, clerului și credincioșilor din eparhia Gherlii de către P. S. Sa episcopul *Iuliu*. 1. În pastorala dela 14 Ianuarie se comunică cu însuflețire unirea noastră cu România veche și prezentarea hotărârii dela Alba-Iulia, din 1 Decembrie, 1918 — Majestății Sale Regelui *Ferdinand*, pentru care se dispun rugăciuni publice; se îndeamnă toți la alipire devotată față de cea mai iubită Familie regală și la muncă desinteresată pentru întemeierea fericirii neamului. — 2. Păr. episcop Iuliu în pastorala dela 20 Februarie, arătând și vestețind atrocitățile Maghiarilor, îndeamnă cu cuvinte înflăcărâte, pe toți cei **chiemați sub drapel de Consiliul Dirigent** să prindă arma pentru eliberarea fraților noștri și pentru înstăpânirea păcii și a ordinii. 3. În pastorala de sub nr. 983—1919 grăiește păstorul turmei cuvântătoare despre importanța împrumutului național, emis din partea Consiliului Dirigent. Îndeamnă pe toți să subscrie, fiindcă acum ne ajutăm pe noi pentru noi și nu pe alții împotriva noastră. Pe urmă comunică curatoratelor bisericești, că le dă voie să plaseze în împrumutul național toți banii, de cari dispun. 4. Pastorala a patra conține învățături prețioase pentru sf. Paști. Arătând P. S. Sa, ce e trufia și urmările acestui păcat, avertisează pe toți, ca să nu-și plece urechile la aceia, cari ne îndeamnă la neascultare și la nesupunere, ci să rămâie în credința tare, în smerenia și în cinstea părinților noștri, cari au suferit mult, pentru ca noi să putem prăznui deodată cu sărbătoarea Invierii Domnului și învierea națională a neamului.

*

Pastorala pe sărbătoarea Invierii Domnului, trimisă de păr. Vicar capit., *Dr. Vasile Suciu*, clerului și credincioșilor din arhidieceză, cuprinde o bogată învățătură despre faptul Invierii.

glorioase a Domnului Hristos. In special arată convingător adevărul Învierii din schimbarea radicală a Apostolilor pe urma minunii celei mai mari a Învierii din morți a Domnului. Cu minunea Resurecțiunii Domnului aduce în legătură învierea națională a poporului românesc, care, cum era împărțit sub atărea împărății, era osândit la moartea întregității sale naționale. Dumnezeu însă ne-a ajutat să ne unim, să înviem... Pe toți — îi sfătuiește, ca în noua fază fericită, fiecare să-și dea seama de ce se poate face. Să nu aștepte nimenea, ca deodată să se împartă pământul, ori să nu se mai facă rechiziționări, ori să se șteargă din viața noastră toate scăderile, fiindcă, ori cât de mult le-am dori acestea, în starea de tranziție nu se pot împlini toate dorințele. Pe urmă recomandă tuturor, să-și câștige și cultive spiritul de libertate: de dreptate, de frățietate și spiritul muncii, fiindcă numai astfel de individualități pot statornici învierea noastră națională. —

Ar fi bine — credem —, că mai ales pastoralele de sărbători ale fiecărui episcop să se trimită, prin Ordinariatele competente, tuturor parohiilor din provincia metropolitană, ca să se citească în Duminicile de după sărbătoare și să se păstreze în arhive pentru uz și pe viitor. Cheltuielile de imprimare ar fi bogat acoperite cu binele moral și spiritual, ce s'ar obține în forma aceasta.

Senior.

CRONICĂ.

Alteța Sa Prințul Carol în Blaj Ce schimbări! Cu puțină vreme înainte ne bucuram și atunci chiar, când un conațional de al nostru, om cum se cade, putea răsbi până la treptele tronului Habsburgilor. Credeam, că-i va fi succes, să pună o vorbă bună pentru poporul nostru, vrednic de altă soartă. Bucuria ne era mai mare, când auziam, că domnitorul a agrăit un soldat român cu câteva cuvinte românești, ori dacă se șoptia, că un membru din familia domnițoare ar nutri oareșcari simpatii pentru noi, cari i-am rămas credincioși și loiali până și în mijlocul celor mai crâncene persecuțiuni și suferințe, ce le înduram dela slujbașii statului ungar, cărora nu li-s'a pus nici o piedecă nici atunci, când au umplut temnițele cu fruntașii neamului nostru, pentru că au încercat să dea monarhului un memorandum, în Viena.

Acum e cu tot altfel. Provedința divină, carea ne-a fortificat nădejile, ce singur le mai aveam, ne-a ajutat, să avem ca stăpânitoare o Familie, care ne-a dorit de mult, ne-a conștientat în durerile noastre și care a dat și dă dovezi ecla-

tante, că ne iubeste sincer așa cum suntem: cu toate calitățile bune și cu toate defectele, ce le avem. O astfel de dovadă ne-a dat Domnitorul nostru, Majestatea Sa Regele *Ferdinand*, trimițând la marele aeropag de învățați, cari lucrează pentru pacea lumii, pe Majestatea Sa Regina *Maria*, cel mai excelent ambasador al cauzei drepte românești, iar în frumosul Ardeal a trimis pe Alteța Sa Principele nostru moștenitor *Carol*, să viziteze trupele din Sibiiu, Brașov, Alba-Iulia și Orăștie. În drumul acesta triumfal Alteța Sa a vizitat și modestul nostru Blaj, cel mai însemnat câmp de luptă culturală și națională în trecutul neamului nostru. A venit aici ca un frate bun, a cărui superioaritate nobilă i-o arătau condescendența, afabilitatea, cucernicia în biserică, cunoștințele temeinice, simplitatea în îmbrăcăminte și grațitudinea față de școlile de aici, pe cari le-a cercetat, bucurându-se. Primirea, ce a făcut-o Blajul Alteței Sale în 10 Aprilie c., a sporit cu una zilele mari, cari vor rămâne în istorie legate de numele aceșui târgușor, destinat să fie „și pentru viitor focalarul de cultură al Românilor de pretotindenea”, cum a spus A. S. Prințul *Carol*, iar noi credem, că așa are să fie.

(Redacția).

Chestia romană. Wilson a avut o consfătuire cu Lloyd George, Clemenceau și Orlando, al cărei rezultat a fost audiența lui la Sfântul Părinte. Această audiență a fost foarte importantă, și ziarele tin să amintească o împrejurare, că doamna și domnișoara Wilson nu au fost de față la această întâlnire. De oarece președintele Statelor Unite nu cunoaște decât limba sa, pe care nu o vorbește Sfântul Părinte, a fost nevoie de un interpret. Ca să se poată înțelege cu desăvârșire, s'a ales un mare catolic și un distins cetățean american: rectorul colegiului american din veșnica cetate.

Din înșasi audiența, oficial nu se știe nimic. Din extrasele gazetelor, ce le publică „La Documentation Catholique”, apare, că s'a discutat rolul, ce-l va judeca Sfântul Scaun în societatea națiunilor și chestia creștinilor din Orient. Astfel ajunge în discuție chestia romană, căreia se pare, și e așa de dorit, să i-se dea o soluție, cu garanții internaționale. Italia, mai înainte de ce ar fi intrat în războiu, a pretins să nu se discute această chestiune la conferența păcii, dar tracatele dinainte nu sunt luate în considerare. Apoi, delegații și înțeleg pe deplin rolul lor.

În ce privește chestia bisericilor orientale, nu a transpirat nimic. Rezultatul vizibil a fost vizita cardinalului Bourne, care a văzut tot orientul, iar în România a luat contact cu guvernul nostru, fiind oaspele Majestății Sale Regelui. (ib.)

Congresul preoțimei gr. cat. române din provincia metropolitană de Alba-Iulia și Făgăraș e convocat la Cluj pentru ziua de 14 Mai a. c. Programul congresului e următoarea: 1. Organizarea clerului și atitudinea lui față cu viața politică. 2. Autonomia bisericii și organizarea ei cu introducerea elementului mirean; alegerea mitropolitului și episcopilor și înființarea novelor episcopii. 3. Misiunea internă a preoțimei. 4. Educația viitoare a clerului. 5. Relația bisericii față de școală. 6. Chestiuni de administrație bisericească (consistoarele și capitulele). 7. Situația materială a preoțimii.

Avem coavîngerea, că congresul preoțimii gr. cat. nu va rămâne înapoi nici unui din multele congrese ținute până acum în România mare și liberă nici în ceea ce privește numărul participanților, nici în ce privește demnitatea, seriositatea, tonul parlamentar și inteligența consfătuirilor și a hotărîrilor. Tradițiile frumoase, trecutul unei munci conștiente dezvoltate pentru binele spiritual și material al neamului, apoi cultura aleasă și solidă a acestei preoțimii ne servesc garanță deplină, că nivel înalt al discuțiilor din acel congres îl vor constitui nu animozitățile, recriminările și invecțiile pentru lucruri, cari, între împrejurările date, nu s'au putut împlini, ori că s'au făcut rău, dar nu mala fide, ci-l vor constitui nizuințele curate de a lega și a vindeca cu răbdare și cu iubire creștinească rănile, cari s'ar afla pe organismul bisericii, cum și de a închea și a întări rândurile luptătorilor și a conducătorilor. Problemelor fixate în programa congresului li se va da importanța momentuoasă, ce o comportă, dovedind preoțimea și acolo, că-și înțelege sfera de competență, cum și chemarea și însemnătatea și că își iubeste biserica, pe care voințește a-o servi și în noul stat cu aceeași însuflețire și devotament, cu care a servit-o în un stat străin de aspirațiile și dușmănos nizuințelor ei. (sr.)

Sfânta Sofia a uniților! Un redactor al marelui ziar „Le petit Parisien“ a avut un interview dela cardinalul Gasparri, secretarul de Stat al Sfântului Părinte. Venind vorba de creștinii din Orient, cardinalul a cerut gazetarului

să amintească delegaților dela conferința păcii, că biserica Sfânta Sofia din Constantinopol a fost catolică mai multă vreme decât a fost neunită. „Nu pentru latini o cerem, a zis Eminentă Sa, ci pentru uniți“. — Grecii uniți din Constantinopol au o eparhie, sub conducerea episcopului Isaia Papadopolos, un cleric foarte distins, și lor le-ar reveni această comoară. (ib.)

*

Unirea bisericilor creștine. Ziarele bucureștene au publicat o scurtă telegramă, care spune, că preoții americani au sosit la Constantinopol în vederea tratativelor pentru unirea bisericilor creștine, având intenția să plece de aici la Roma. Alte informațiuni, din iavor grecesc, ne spun, că la această unire e chemată și biserica arglicană. Nu se lămurște însă, cărei biserici ar aparține acești preoți. La orice caz, nici când nu a preocupat pe oameni unirea bisericilor ca de astă dată, și dela ea așteaptă lumea mai mult decât dela „Liga Națiunilor“. (ib.)

Informațiuni scurte.

Sinodul arhidiecezan, convocat pe Joia din săptămâna luminată, s'a amânat pe timp nehorit din motivul, că consistorul n'a primit rapoartele cerute dela cele mai multe districte protopopești. Aceasta era de prevăzut, pentru ce în nrul trecut ne exprimăm dorința, ca hotărârile sinoadelor protopopești să se înainteze prin curieri; altcum nu ajung la timp.

*

Numiri: On. *Ioan Spătariu* din Ciucmandru (distr. Ibașfalăului) a fost numit revizor arhidiecezan; M. On. *Văsilie Podoabă*, preot disponibil, e numit paroh la Teaca și v-protopopul districtului protopopesesc al Fărăgăului; On. *Aurel Marcu* din Dumitra e numit paroh la Cut (distr. Sebeșului săsesc); On. *Constantin Rusu*, preot disp. a fost dispus la Găbud (distr. Muraș-Vioarei); On. *Octavian Pop*, adm. parohial în Șomfalău (distr. Arieșului) a fost numit paroh în Cerghizel (distr. Iernutului).

TELEFON.

P. Rebrîșoara. 1. Suntem foarte veseli de interesul, ce ni-l-a arătat Ven. cler din Vicariatul Rodnei în conferința districtuală din primăvara aceasta. De altcum credem, că ne împlinim numai datorința, relevând, că acolo și până acum am fost sprijiniți cu căldură. 2. Prețiosul ofert, ce ni-l faceți pentru încassarea plății abonamentelor curente și restante în Vicariatul DV., îl primim și Vă exprimăm mulțumiri călduroase. În chestia aceasta V'am trimis și scrisoare.

Pentru redacție răspunde: Dr. Ioan Coltor.

Proprietar-editor: Membrii redacției.

REGISTRAREA ȘI LIBERAREA SEMNAL. TEOL. CR. CAT. BUCUREȘTI — C.S.A.

Număr cenzurat de Victor Ungurean.

Posta Administrațiunii.

P. L. București. Pe urma dorinței, ce ați exprimat-o la 21 Aprilie c. am suprimat cele 3 adrese. Păr. V. ne datorește plata pe 3 ani.

Ordin.

Se face cunoscut, că cu începerea dela publicarea acestui ordin orice corespondență atât a particularilor cât și a autorităților civile afară de corespondența rezortelor Consiliului Dirigent și a Prefecturilor (care se va preda birourilor de de cenzură conform instrucțiunilor Nr. 75512) va trebui predată postei, fără a se închide plicul, scrise citeț, pe 2 pagini. Plicurile se vor lipi numai după cenzurarea de către personalul de cenzurare. Corespondența (afară de cea mai sus numită), care se va preda postei cu plicul lipit mai înainte de a fi cenzurată sau scrisă neciteț și pe mai mult de 2 pagini, se va distruge din oficiu.

Ca atare este în interesul publicului de a se conforma acestui ordin. Comandantul Zonei de supraveghere.

Colonel (ss) **Marinescu.**

• Șeful Bir. **Maior I. Petrescu.**

NB. Frații preoți sunt rugați, să comunice acest ordin și poporului.

A apărut:

Teologia morală

Volumul I.

de

Dr. Alexandru Nicolescu,
canonic mitropolitan.

Lucrarea aceasta, care cuprinde etica generală și o parte (despre virtuțile teologice) a eticii creștine speciale, umple o lacună de mult simțită a literaturii noastre teologice. Deși e lucrată ca manual pentru seminariile noastre teologice, cartea p. Dr. Nicolescu va putea face cele mai bune servicii și preoțimii noastre din cura animarum, fiindcă în cele peste 500 de pagini chestiile se ating destul de pe larg și cu un aparat științific ce stă la înălțimea vremilor de astăzi. — Mult poate folosi și intelectualilor noștri mireni, cari doresc o aprofundare a vieții lor religioase morale. □

Se poate avea dela Librăria seminarială din Blaj pentru prețul de 10'50 C.